

Høgskulen på Vestlandet

Masteroppgave i idrettsvitenskap

MIDR550-O-2024-VÅR2-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato:	01-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	15-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Masteroppgave
Termin:	2024 VÅR2
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 MIDR550 1 O 2024 VÅR2
Ekstern sensor:	Ekstern sensor 1
Intern sensor:	Intern sensor 1

Deltaker

Kandidatnr.:	133
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	28494
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller of

Nei

MASTEROPPGAVE

Hvordan forstår trenere talentbegrepet?

Hvordan forholder trenere seg til identifisering og selektering av talenter i Norge?

How do coaches understand the concept of talent?

How do coaches approach the identification and selection of talents in Norway?

Kandidatnummer 133- Mari Homdrom Rusten

FAKULTET FOR IDRETT, KOSHOLD & NATURFAG

MASTER I IDRETTSVITENSKAP

HØGSKULEN PÅ VESTLANDET

VEILEDERE: Atle Hole Sæterbakken & Nicolay Stien

15.05.2024

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Arbeidet med master har vært spennende, lærerikt og utviklende. Det har vært en krevende og stressende prosess, men en kunnskap og erfaring jeg ikke ville vært foruten. Det har vært flere bidragsytere til oppgaven, og jeg hadde ikke klart å gjennomføre uten dem.

Jeg ønsker spesielt å takke informantene, for mange hyggelige og interessante samtaler, og for at dere kunne dele deres erfaringer og kunnskap i en ellers hektisk hverdag. Da idrett generelt og håndball spesielt har vært et interessefelt siden barndommen og frem til i dag, har det vært interressant og kunne utvide forståelsen av begrepet og tematikken. Videre vil jeg rette en takk til mine to veiledere, Atle Hole Sæterbakken ved Høgskulen på Vestlandet campus Sogndal og Nicolay Stien ved Høgskulen ved Vestlandet campus Sogndal. Deres tilbakemeldinger og konstruktive kritikk har vært til god hjelp i løpet av denne prosessen.

Takk til medstudenter og HVL Sogndal for hjelp underveis og gode samtaler gjennom 2 fine år!

Mari Rusten

Sogndal, mai 2024

Sammendrag

Bakgrunn: Talentutvikling innenfor idretten er lite forsket på og et interessant tema. Hva betegnes som et talent fra et trener sitt perspektiv og hva ligger egentlig i begrepet talent. Flere klubber velger å fokusere på utvikling av talenter og det er mye brukt i organiseringen av idretten. Dermed ønsker jeg å få større forståelse av begrepet og de ulike trenerne ser etter i et talent innenfor håndball.

Hensikt og problemstilling: Hensikten med studien er å få et innblikk i hva trenere legger i det å være et talent innenfor håndball. Hvordan prosessen fungerer i forhold til det å selektere, identifisere og organisere talentutvikling innenfor norsk håndball. I tillegg er hensikten å få et innblikk i hvilke utenforstående faktorer som kan være med å utvikle et talent i håndball.

Metode: Det ble gjennomført fire kvalitative semi-strukturerte intervjuer av trenere med erfaring fra både eliteserien og aldersbestemt landslagsaktivitet. Intervjuene ble transkribert og analysert.

Resultater: Resultatet tyder på at trenere har nokså lik forståelse av talentbegrepet, men har forskjellige egenskaper og ferdigheter de vektlegger når de beskriver begrepet. Likevel er det mange fellesnevner. Trenerne nevnte til dels noen tekniske og taktiske ferdigheter som skal ligge til grunn hos spilleren, når de beskriver et talent. Men opplever at trenerne i større grad legger vekt på personlige egenskaper og miljømessige faktorer.

Det ble i hovedsak fokusert på to deler. Den ene i form av selve talentbegrepet og dermed hvordan identifisere et talent. Den andre delen handler om i større grad hvilke faktorer som ligger til grunn for å kunne utvikle et talent.

Konklusjon: Talentforståelsen blant trenerne ser ut til å være tuftet på en dynamisk, utviklingsorientert talentforståelse. Da trenerne i hovedsak la vekt på faktorer som motivasjon, mentale ferdigheter og treningstalent, som er med på å utvikle et talent. Trenerne nevnte også tekniske og taktiske håndballferdigheter, men ble ikke i like stor grad fokusert på.

Nøkkelord: Håndball, talent, identifikasjon, talentutvikling, talentmodeller, seleksjon og organisering

Summary

Background: Talent development within sports is under-researched but an interesting topic. What constitutes talent from a coach's perspective, and what does the concept of talent really entail? Several clubs choose to focus on talent development, and it is widely used in sports organization. Therefore, I aim to gain a greater understanding of the concept and what different coaches look for in a talent within handball.

Purpose and Research Question: The purpose of the study is to gain insight into what coaches consider to be talent within handball and how the process works in terms of selecting, identifying, and organizing talent development within Norwegian handball.

Method: Four qualitative semi-structured interviews were conducted with coaches experienced in both the premier league and youth national team activities. The interviews were transcribed and analyzed.

Results: The results suggest that coaches have a similar understanding of the concept of talent but emphasize different characteristics and skills when describing it. Nevertheless, there are many commonalities among the coaches. Coaches mentioned to some extent technical and tactical skills that should underlie a player when describing talent. However, they find that coaches increasingly emphasize qualities such as motivation, training culture, mental skills, and game understanding when discussing talent within handball. The focus was mainly on two parts: one regarding the concept of talent itself and how to identify talent. The other part is more about the factors underlying the development of talent.

Conclusion: The understanding of talent among coaches appears to be based on a dynamic, development-oriented understanding of talent, as coaches primarily emphasize factors such as motivation, mental skills, and training talent, which contribute to developing talent. Coaches also mentioned technical and tactical handball skills but were not as focused on them.

Keywords: Handball, talent, identification, talent development, talent models, selection and organization.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
Summary	4
1.0 Innledning	8
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	9
1.2 Problemstilling	9
1.3 Hensikt og formål med oppgaven	10
2.0 Teoretisk tilnærming	11
2.1 Trenerens forståelse av talentbegrepet.....	11
2.1.1 Talentbegrepet.....	11
2.1.2 Talentidentifisering	12
2.2 Faktorer som er med å påvirke identifiseringsfasen	16
2.3 Organisering av norsk idrett	16
2.3.1 Tilrettelegging av norsk idrettskultur.....	17
2.4 Talentmodeller	18
2.4.1 Gagné (2004) sin talentmodell.....	19
2.5 Veien til ekspertnivå i idretten	20
2.5.1 Allsidighet fremfor tidlig spesialisering	20
2.5.2 Deliberate play	22
2.5.3 Deliberate practice	22

2.5.4 Deliberate practice og deliberate play i sammenheng med håndball.....	23
2.6 Motivasjon.....	24
2.7 Trener-utøver relasjon.....	25
3.0 Metode	27
3.1 Valg av metode	27
3.2 Kvalitativ metode.....	28
3.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet	29
3.3 Validitet og reliabilitet	30
3.4 Intervjuguide	31
3.5 Teori og datainnsamling	31
3.6 Inklusjons- og eksklusjonskriterier	31
3.6.1 Utvalg og rekruttering.....	32
3.6.2 Forskningsetiske betraktninger	33
3.7 Analyse og bearbeiding av data	34
3.8 Bibliografi	35
4.1 Trenerens forståelse av talentbegrepet.....	36
4.1.2 Trenerens forståelse av talentidentifisering	37
4.2 Sammensatt forståelse av talentbegrepet	41
4.2.1 Motivasjon	41
4.2.3 Kultur	42
4.2.4 Allsidighet eller tidlig spesialisering	45

4.1.5 Bruken av talentmodeller	47
4.1.5 Trener-utøver relasjon.....	49
5.0 Diskusjon.....	51
5.1 Trenerens forståelse av talentbegrepet	51
5.1.2 Sammensatt forståelse av talentbegrepet	54
5.1.3 Sammensatt forståelse av begrepet blant trenere	56
5.2 Hvilke faktorer er med å påvirker et talent.....	59
5.2.1 Motivasjon	59
5.2.2 Kultur	62
5.2.3 Allsidighet fremfor tidlig spesialisering	63
5.2.4 Talentmodeller	65
5.2.5 Trener-utøver-relasjon	66
5.3 Kritisk drøfting av styrker og svakheter.....	68
6.0 Oppsummering og veien videre	69
6.1 Oppsummering.....	69
6.2 Veien videre	72
Referanser	73
Vedlegg	79
Vedlegg 1-Figurliste	79
Vedlegg 2: Forespørsmål om deltaking i forskningsprosjekt	80
Vedlegg 3- Godkjenning fra NSD-byttet navn til SIKT	83

1.0 Innledning

Det høye fokuset på å identifisere, utvelge og utvikle de største talentene, finner vi i de fleste nasjonale og internasjonale toppklubber i håndball (Williams, 2000). Identifiseringsfasen består av å kunne analysere og forutse hvilke spillere man velger å satse på. I utvelgelsesfasen velger man ut de spillerne man ønsker basert på prestasjoner, egenskaper og de fremtidsutsiktene man har sett i identifiseringsfasen. Hvis vi ser bort fra at det må en stor mengde trening for å kunne utvikle seg, er det større uenighet rundt hvilke andre forutsetninger som må være til stede for å bli best. Det er en trend blant klubber i lavere divisjon å starte med tidlig differensiering og utvelgelse av spillerne for å få toppspillere, resultater, anerkjennelse og inntekt (Williams, 2000). Utøverne må være 16 år før de kan spille på norsk toppnivå i håndball, det vil si divisjonshåndball.

Talentbegrepet blir ofte brukt i både media og innenfor idrettsfeltet. Nyheter om store talenter i ulike idretter dukker stadig opp i overskrifter om det nye store talentet i en gitt idrett (Sæther, 2019a). Russells (1989) forståelse av talentbegrepet kan brukes for å få bedre innsikt i hva begrepet innebærer. Han deler talentbegrepet inn i fire konsepter; "oppdagelse", "identifisering", "selektering" og "utvikling". Oppdagelse av talenter innebærer å oppdage talentet. Talentidentifisering omhandler prosessen hvor man identifiserer utøvere innenfor idretten som har potensiale til å bli elitespillere. Talentutvikling innebærer at utøvere gjennom egnede læringsmiljøer får mulighet til å realisere sitt potensial. Den kontinuerlige prosessen med å plukke ut de beste spillere på et gitt tidspunkt til et lag eller en kamp kalles for selektering. Dette har likheter med differensiering, men det handler i større grad om at man deler spillere i grupper etter ferdighetsnivå, slik at utøverne skal oppleve mestring og få utfordringer etter behov (Sæther, 2017).

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Håndball er en lagidrett som baserer seg på en gjensidig og dynamisk respons mellom lagmedlemmer (Lund et al., 2013). Videre er håndball bygget på retningsforandringer av bevegelser og det å kunne lese motstanderens intensjoner og aksjoner. Dette er ferdigheter som gjør håndball til en kompleks idrett. Videre kan disse ferdighetene være det som skiller toppidrettsutøvere fra ordinære utøvere ved å videreutvikle disse ferdighetene (Lund et al., 2013). Men hvordan skal vi identifisere de som utvikler seg til å bli talenter innenfor idretten.

Talentbegrepet er lite forsket på, og for mange er det et vagt begrep. Dermed ønsker jeg å undersøke hvilken forståelse trenere har på begrepet og hva de ser etter i et talent innenfor håndball. Hva er det som gjør at noen utmerker seg, mens andre ikke?

Selv om mange voksne bruker i hovedsak idretten som underholdning, bruker barn å se opp til eliteutøverne som sine helter og forbilder. Toppidretten har utviklet seg til å bli en aktivitet hvor eliteutøvere har blitt eksperter i deres respektive aktivitetsområder og hvor prestasjoner gjerne blir den viktigste faktor for inntektskilde (Ericsson et al., 1993). For å få til det, er trening fra ung alder essensielt. Den idrettslige utvikling til utøvere kan likevel variere stort og grunner for dette kan være forskjellige læringsmuligheter, ulike pedagogiske erfaringer, ulike emosjonelle miljøer og fysiologiske grunner hvor læring utøves (Côté et al., 2003). Det å bli betegnet som talent med gode utviklingsmuligheter er gjerne gjennom et godt tilrettelagt treningsmiljø, som også kan være en viktig bidragsyter på vei til idrettsekspertise. Ved fokus på identifiseringsfasen av talenter gjennom et trener sitt perspektiv vil det bli en mer forståelse på bakgrunn av hvem som blir betegnet som et talent.

1.2 Problemstilling

Denne masteroppgaven tar sikte på å undersøke hvilken forståelse trenere har av talentbegrepet og identifisering og selektering av talentutvikling i norsk håndball. Oppgaven tar utgangspunktet i disse trenerne sin forståelse av begrepet og hvordan de forholder seg til identifisering av et talent. Innenfor forskningsfeltet for håndball og talentutvikling er det flere spennende og ubesvarte spørsmål denne masteroppgaven ønsker å belyse.

Dermed ønsker jeg å ha fokus på talentbegrepet, identifisering og andre faktorer, som er med på å påvirke et talent innenfor håndball.

- Undersøke hvilke tanker og forståelse trenere har av talentbegrepet og hvordan identifisering av et talent foregår.
- Dermed går jeg videre inn på utenforstående faktorer, som kan være med å utvikle et talent innenfor håndball. Blant annet bruk av verktøy i forhold til talentmodeller, kultur, motivasjon og trener-utøver relasjonen. Som kan være faktorer som er med på å utvikle og påvirke et talent innenfor håndball.

1.3 Hensikt og formål med oppgaven

- Hensikten med denne studien er å se nærmere på hvordan talentutvikling struktureres i norsk håndball, og hvordan trenere forholder seg til identifisering og selektering av talenter. Jeg ønsker å undersøke organiseringen av talentutvikling innenfor håndball, og hvilke andre utenforstående faktorer som kreves for å utvikle seg som håndballspiller.

2.0 Teoretisk tilnærming

2.1 Trenerens forståelse av talentbegrepet

2.1.1 Talentbegrepet

Håndball er blant de mest populære idrettene i Europa (Moller et al., 2012). De fysiske kravene i håndball er mange og sammensatte. Idretten består i stor grad av intensiv dynamisk aktivitet med repeterende bevegelsesmønstre. Håndball er en kompleks og fysisk krevende kontaktidrett. Spillet er høyintensivt og det kreves gode individuelle tekniske og taktiske ferdigheter, samt god interaksjon og samarbeid mellom spillerne i laget for å oppnå gode prestasjoner (Michalsik et al., 2014).

Selve begrepet talent er vagt og kan variere ut ifra omstendighetene det brukes i og er derfor vanskelig å måle eller sammenligne på tvers av forskning (Sæther, 2019a). Videre blir talent karakterisert som personer som presterer bedre enn hans eller hennes jevnaldrende under trening og konkurranse, samt at talentet har et potensiale til å nå elitenivå (Elferink-Gemser et al., 2004). Yngvar Ommundsen (2011) har stilt spørsmålet om talent for idrett er medfødt og om det i liten grad kan kompenseres ved hjelp av trening og øving. Han viser til at talentbegrepet via teorien kan betraktes fra to ulike synsvinkler. En snakker da om 1) et statisk talentbegrep (snevert), preget av høyt prestasjonsnivå på et tidlig aldersnivå, hvor talent er medfødt og noe du ikke kan kompensere for ved å trene og øve mye. Gjennom denne forståelsen av begrepet ser en ikke at prestasjoner i tidlig alder også er avhengig av modning, utvikling og treningsbakgrunn. Videre anvendes 2) et dynamisk talentbegrep (utvidet), som tar utgangspunkt i at ferdigheter er oppnådd gjennom trening. Dette knyttes opp mot at ferdigheter i idrett er sammensatt av ferdigheter på mange ulike områder som bl.a. motoriske, fysiske, mentale og sosiale (Rafoss & Tangen, 2017).

Davids og Baker (2007) påpeker at man ikke bare kan støtte seg på enten miljømessige eller genetiske faktorer når man skal diskutere hva som er årsaken til at noen oppnår suksess i idrett, mens andre ikke. Davids og Baker (2007) understreker at både miljø og gener enten begrenser eller fremmer utøverens utvikling. Dette skjer i et dynamisk samspill mellom genetisk råmateriale, personlige faktorer og muligheter i utøverens miljø. Med andre ord er ikke disse faktorene gjensidig utelukkende. Det betyr at de ulike faktorene som er nevnt ikke nødvendigvis ekskluderer hverandre. De kan alle eksistere sammen og til og med styrke hverandre, i stedet for å være motsetninger.

Uansett hvordan man definerer talenter og i hvilken kontekst man setter det i, vil utvikling av talenter være på agendaen for mange idrettslag, enten det er innenfor akademier eller i en toppklubb. Talentutvikling i håndball kan være komplisert med tanke på at håndball er kompleks idrett bestående av mange komponenter og ferdigheter som påvirker prestasjonen. Individuelle ferdigheter som teknikk, fart, overblikk og forståelse må utvikles og settes inn i det kollektive arbeidet som kreves av et lag. Samtidig skal laget sammen utvikle taktisk forståelse, samhandling og kommunikasjon.

Kompleksiteten som forekommer i en lagidrett gjør at utvikling av talenter gjøres ved alternative fremgangsmåter, og dermed ulike resultater (Sæther, 2017). For å kunne tilrettelegge for talentutvikling må det skapes et godt utviklingsmiljø hvor læring og utvikling kan finne sted. Et utviklingsmiljø omhandler alle aspektene som foregår rundt aktiviteten og dermed også påvirker hvordan spillerne utvikles (Henriksen, 2010). Dette er på bakgrunn av tilrettelegging fra klubb, trener og treningsmiljø, som spiller en viktig rolle i forhold til oppfølging og tilrettelegging av utøvere og lag.

Et ønsket resultat av et godt utviklingsmiljø med gode trener-utøver relasjoner er motivasjon (Rees & Van der Meer, 2003). Utvikling krever vedvarende innsats og arbeid, og denne prosessen er direkte avhengig av den enkelte spillers motivasjon. Motivasjonen kan være innebygd eller eksternt påvirket gjennom et positivt miljø og gode relasjoner. Trenerens rolle som motivator for spillergruppen er avgjørende for å skape en felles drivkraft blant spillerne, som ønsker å forbedre seg kontinuerlig og utvikle seg til mer dyktige utøvere innenfor den representative idretten. Faktorer nevnt ovenfor som motivasjon, miljø og trenerens rolle er ikke selve talentbegrepet, men betydning for om spillere kan utvikle seg som håndballspiller.

2.1.2 Talentidentifisering

Talentidentifikasjon (TI) er prosessen med å finne utøvere som allerede er aktive i en gitt idrett, og som innehar potensial til å utmerke og utvikle seg i den (Vaeyens et al., 2008). Til tross for at det er vanskelig å identifisere de beste parameterne for å måle fremtidens suksessfulle utøvere, skriver Baker et al. (2012) at dette ikke er umulig. Forfatteren påpeker også at hvis man vet hvilke kvaliteter man skal se etter i tidlig alder, vil det være fordelaktig å identifisere og selektere utøverne som innehar disse.

«The predictor of long-term success is extremely difficult, and the later successful athletes are not necessarily the ones who performed best in youth competitions” Dette er et sitat av Elfrink-Gemser (2011) hentet fra (Abbott et al., 2005). Sitatet beskriver at det er svært vanskelig å identifisere hvilke spillere som blir best på sikt når de er barn eller ungdom. Peterson (2011) støtter utsagnet og sier at det ikke er bestemt at utøveren som ikke er god nok i 9 års alderen, ikke kan nå langt i en alder av 25.

Å forstå talent i snever forstand vil si å fokusere på prestasjonsnivået til en utøver i ung alder, altså hvor god en utøver er der og da (Østrem et al., 2016). En utøvers talent kan, gjennom en slik snever talentforståelse, bli forstått gjennom prestasjoner i ung alder. Blir disse ferdighetene ansett som fremragende kan de betraktes som indikasjoner på fremtidige eksepsjonelle prestasjoner. En lignende, snever beskrivelse finner man også hos Howe, Davidson og Sloboda (1998). Her defineres et talent ved å vise til fem egenskaper en utøver må oppfylle for å bli karakterisert som et idrettslig talent. Talent stammer for det første i genetisk overførbare strukturer, følgelig er det til en viss grad medfødt. For det andre vil ikke nødvendigvis et talents fulle potensiale være synlig på et tidlig stadium, men det vil likevel på forhånd vise seg visse indikasjoner på talentet. Disse indikasjonene på talentet vil fagfolk kunne identifisere tilstedeværelsen av før eksepsjonelle nivåer har blitt vist. For det tredje vil disse tidlige indikasjonene på talentet gi grunnlag for å forutsi hvem som sannsynligvis vil utmerke seg. For det fjerde er det kun et fåtall som besitter talent, hvis alle barn eller unge utøvere var talenter, ville det ikke vært noen måte å forutse eller forklare ulik grad av tidlig suksess. For det femte er talent relativt domenespesifikt (Howe et al., 1998).

Definisjonene til Baker et al. (2012) og Howe et al. (1998) tar begge høyde for at talentet, i hvert fall til en viss grad, må kunne identifiseres i tidlig alder. Ferdigheter og prestasjoner i tidlig alder er avgjørende for om en utøver for eksempel er et idrettslig talent eller ikke. Disse ferdighetene vist i ung alder er, også ifølge definisjonene, bestemmende for å si hvem som vil utvikle seg senere i karrieren. Ifølge Howe et al. (1998) er også gener avgjørende for om en utøver har et talent eller ikke. Videre hevdes det også av Howe et al. (1998) at ikke alle kan være talenter på de samme områdene, men at talent er relativt domenespesifikt. Med andre ord blir da for eksempel en utøvers idrettslige talent, i disse to definisjonene, forstått som en statisk størrelse som i liten grad lar seg påvirke. Enten har man et talent i en idrett, eller ikke (Johansen et al., 2009).

Synet på mennesket har endret seg siden 1980 og 1990 tallet (Enoksen, 2002). Det har ifølge Enoksen (2002) gradvis skjedd et paradigmeskifte i forhold til hvordan man betrakter mennesket. Man har flyttet fokuset vekk fra et ensidig mekanisk syn på mennesket. Fokuset er i større grad mer en helhetlig forståelse tuftet på erkjennelsen av en grunnleggende sammenheng og gjensidig avhengighet mellom fysiske, biologiske, psykologiske, sosiale og kulturelle fenomener (Enoksen, 2002).

Ommundsen og Høigaard (2008) kritiserer at trenere i stor grad bruker et for snevert talentbegrep. Dette talentbegrepet er basert på snevre og ufullstendige kriterier i form av altfor stort fokus på fysiske og motoriske ferdigheter, hevder de. Talent innebærer langt mer enn disse elementene, nemlig evne til selvregulering, viljestyrke, stresstoleranse og evne til å takle egne følelser (Ommundsen & Høigaard, 2008). Det er en utfordring for trenere å utøve en idrettslig praksis som er tuftet på en fornuftig oppfatning av hva talent er fordi det ikke finnes et tydelig og klart rammeverk for hva et talent er. Ifølge Ommundsen og Høigaard (2005) er ikke talent ensbetydende med tidlig identifiserbare fysiske og motoriske kvaliteter i form av gode prestasjoner i ung alder. Dette synet støttes også av Ellingsen (2009) som poengterer at medfødte evner ofte først kan identifiseres senere i livet og at barn og unges utvikling skjer ulikt. Å praktisere talentidentifikasjon gjennom å fokusere for mye på fysiske og motoriske kvaliteter, vist i form av gode prestasjoner i ung alder kan være problematiske. Grunnen til dette er at forskning viser at det er svært vanskelig å forutsi, basert bare på observasjoner av ferdighet i en ung aldersfase, hvem som til sist ender som opp som utøvere på høyt nasjonalt og internasjonalt nivå (Ommundsen & Høigaard, 2008).

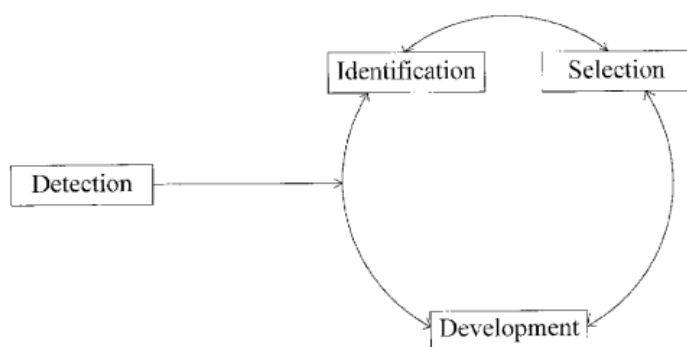
Johansen et al. (2009) beskriver et utvidet talentbegrep som evne og mulighet til å utvikle sitt potensial. I motsetning til definisjonene av en snever talentforståelse, tilegnes et talent her flere faktorer. Dette er faktorer som utøveren selv kan kontrollere, men også elementer som ligger utenfor utøverens kontroll.

” Dersom man i selekteringen ‘bestemmer’ hvem som skal bli fremtidens toppspillere og avskriver spillerne som ikke er gode nok på det gitte tidspunktet, står man i fare for å miste enormt mange talenter.” – (Sæther, 2017). Identifisering er en prosess, hvor man ønsker å gjenkjenne en karakteristikk ut ifra egne kriterier, eller andre sine. Når man snakker om talentidentifisering, handler det om å finne spillerne som på sikt, har potensialet til å bli gode håndballspillere (Michalsen, 2013). I identifiseringsfasen har man i mindre grad fokus på talentutvelgelse og talentutvikling. Ifølge Williams og Franks (1998) må du vurdere rollen i

ulike grader som sosiologiske, psykologiske, fysiske og fysiologiske faktorer for å kunne forutsi et talent. Innenfor disse fire kategoriene er det også en rekke faktorer som må anses som viktige i prediksjonen av talent i hver kategori (Sæther, 2014). Williams & Franks (1998) har fremstilt en modell (Figur 1) som viser prosessen der trenere søker etter fremtidige talenter. «Oppdagelse» er fasen hvor man oppdager spillernes potensial. «Identifikasjon» er fasen hvor trenere skal gjenkjenne kriterier i spillerne de har oppdaget. Dette kan være gjennom observasjon i forkant av et uttak eller under trening etter et uttak. Det vil si at det er en kontinuerlig identifisering av spillerne. «Seleksjon» er når trener på et gitt tidspunkt velger ut spillerne som er eller kan bli best. «Utvikling» er miljøet spillerne omgås i, for å utvikle seg til å bli håndballspillere.

Ved å identifisere et talent tenker man mer langsiktig, ved å vurdere spillere som kan bli best over tid. I forhold til å selektere velger man oftest ut spillere som er best ved et gitt tidspunkt (Vaeyens et al., 2005). Dette kan for eksempel være til en kamp, sone-samling, landslagssamling eller krets-samling.

Figur 1: Viser avgjørende stadier i talentidentifisering og utvikling (Williams & Reilly, 2000)

2.2 Faktorer som er med å påvirke identifiseringsfasen

2.3 Organisering av norsk idrett

Spesialisering og talentutvikling av utøvere er en stor del av organiseringen innenfor det norske systemet. Hvor det begynner tidlig med utvelgelse i form av talentakademier, regionale samlinger og etter hvert, for de som fortsetter og utvikle seg, aldersbestemt landslagssamlinger. Barneidretten varer frem til de blir 12 år, dermed går de over til ungdomsidretten, hvor det mulighet for å bli tatt ut på regionale samlinger. Regionale samlinger er en del av talentutviklingsprogrammer som har til hensikt å identifisere, utvikle, og fremme unge talenter i idretten.

Disse samlingene gir spillere muligheten til å trene og konkurrere på et høyere nivå enn det de kanskje opplever i sine lokale klubber. De nasjonale særforbundene fungerer som organisatoriske enheter med overordnet ansvar for konkurransevirkosomhet og utvikling av særretten både nasjonalt og internasjonalt.

Tvedt et al, (2015) opplyser at bak den norske toppidrettsmodellen spiller organiseringen av toppidrett en avgjørende rolle for utøvernes prestasjoner og internasjonal suksess. Toppidrettsmodellen forutsetter at flere aktører i samspill skal jobbe sammen for å gi utøverne best mulige forhold til toppidrett satsning. Det pekes særlig på at særforbundene og OLT skal ha et velfungerende samarbeid. OLT omtales som idrettens felles utviklingsorgan, og har et overordnet ansvar for resultatutviklingen i norsk toppidrett. På tross av OLT sin rolle som utviklingsorgan, står særforbundene som uavhengige organisasjoner som eier og drifter sin egen toppidrett, det er derfor knyttet mye frihet til hvordan ulike særforbund han innhente kapital og ressurser.

Et mål for den norske toppidrettsmodellen er at unge talenter må sikres faglig kvalitet og veiledning innenfor rammen av et helhetlig oppvekst- og treningstilbud. Modellen beskriver også idretten som en viktig institusjon i livet til mange nordmenn og fremhever at deltagelse i idrettsaktivitet er en kilde til glede, overskudd, mestring, sosiale felleskap og gode oppvekstsvilkår (Meld. St. 26 (2011-2012, s. 7).

2.3.1 Tilrettelegging av norsk idrettskultur

Videregående utdanningsinstitusjoner som tilbyr idrettsskoleprogrammer trenger koordinerte, balanserte tilnærminger for å sikre at både den faglige og sportslige utviklingen av elevene deres ledes i helhetlig, hensiktsmessig og effektive måter. 1) Dette er spesielt relevant fordi mange student-idrettsutøvere er involvert samtidig i forskjellige sportsmiljøer, inkludert klubbblag, skoletreninger og formaliserte talentutviklingsprogrammer som fremmes av idrettsforbund. 2) Godt utviklet koordinering, og kommunikasjon mellom utdanning institusjoner og de andre sentrale aktørene som er involvert er derfor avgjørende for å forhindre overbelastningsskader og for å lette student-idrettsutøvere overordnet utvikling. 3) definerer den optimale doble karriere balansen om dobbel karriere i form av studie og idrett som kan ha en positiv innflytelse på student-idrettsutøvere og opprettholde en god helse og velvære for utøveren (Sæther et al., 2022).

Spillerutviklingsmodellen i norsk håndball består av alle aktivitetene som skapes i klubb, skole og forbundsregi. Det helt spesielle med den norske modellen er at ingen har hovedansvaret for talentutvikling og at verken klubb, skole eller forbund kan bestemme over hverandre. På forbundsnivå så er det spesielt to ting som gjør at Norges Håndballforbund sin egen spillerutviklingstrapp er ekstra interessant: rekrutteringen til spillerutviklingstiltak på regionalt nivå er veldig bred og den aldersbestemte landslagsaktiviteten er meget omfattende. Samtidig gjør organiseringen også at kravene til samhandling og koordinering mellom klubb, skole og forbund blir mye større enn i for eksempel profesjonelle akademier, nasjonale toppidrettssentre eller andre sentral styrte eliteidrettsorganisasjoner (Bjørndal et al., 2017).

Fordelen med den norske modellen er at den muliggjør at det går an å bli god via mange ulike veier til elitenivå og at den gir større rom til at spillere kan få utvikle seg i sitt eget tempo. Samtidig så er det mange involvert, og det er lett å miste oversikten over totalaktiviteten. Dette skaper uforutsette konsekvenser og resulterer ofte i alvorlige utfordringer knyttet til for stor totalbelastning. Når samhandlingen mellom klubb, skole og forbund er god (nok) så fungerer modellen utmerket. Når samhandlingen ikke er god (nok) så truer den unge håndballspilleres helse, velvære, idrettsdeltagelse og prestasjonsutvikling (Bjørndal et al., 2017).

2.4 Talentmodeller

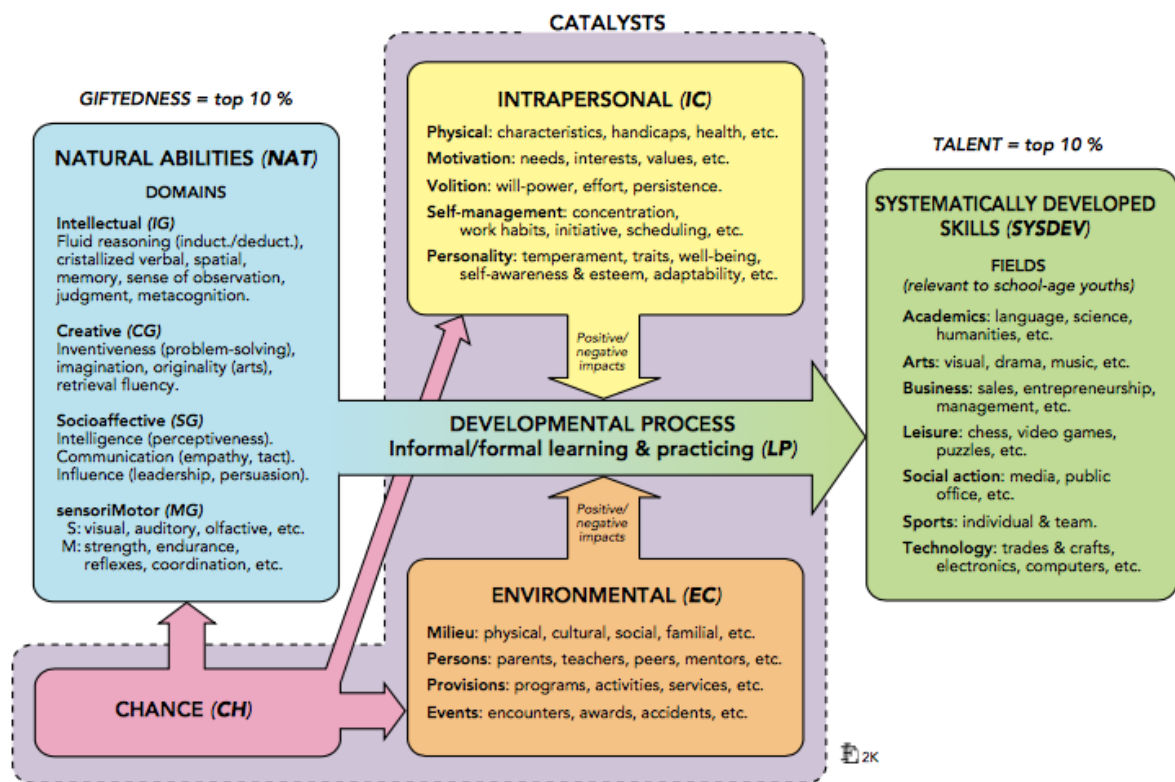
Forskere og trenerne jobber med å forme ulike hjelpemidler, for å velge ut de riktige talentene. En av de mest vanlige metodene er observasjon som etterfølges av implisitt tolkning. Det finnes likevel flere andre hjelpemidler for å identifisere de «rette» utøverne. Også ved objektive metoder. Det vanligste er å benytte fysiske tester for å måle utholdenhet, styrke, spenst og hurtighet (Edinburgh & Wolstencroft, 2002). Trenerne kan også benytte ulike presisjonstester, for å måle ferdigheter som kast og spark. I dag blir det samlet et mangfold av data som tallfester hvordan spillerne presterer i løpet av en sesong. Dette er statistikk som blant annet sier hvor mange mål, assist, straffer og redninger det finnes i løpet av en kamp. Disse teknologiske hjelpemidlene som har blitt benyttet i nyere tid, kan effektivisere og systematisere identifikasjonen (Vaeyens et al., 2008).

Litteraturen skiller mellom talentoppdagelse og talentidentifikasjon. Talentoppdagelse beskriver fasen hvor en utøver som ikke allerede utøver den aktuelle sporten blir oppdaget (Mohamed et al., 2009). Talentidentifikasjon (TI) er prosessen med å finne utøvere som allerede er aktive i en gitt idrett, og som har potensialet til å utvikle seg (Vaeyens et al., 2008). For å skape den mest effektive modellen for talentidentifikasjon har imidlertid vist seg å være svært krevende, ifølge en litteraturgjennomgang gjort av Wolstencroft (2002). Dette synet støttes også av flere andre Reilly, Williams, Nevill og Franks (2000) påpeker også at det er få TI-modeller, om noen, som er globalt aksepterte. Likevel benytter mange lag og organisasjoner TI-programmer. Dette kan være programmer tilpasset å gi unge utøvere en strukturert treningshverdag med hensikt å utvikle deres ferdigheter. Grunnen til dette er et ønske om å få avkastning på de finansielle investeringene som blir brukt på unge, lovende utøvere i form av å få seniorspillere på høyt nasjonalt og internasjonalt nivå (Williams, 2000).

En vanlig TI-metode har vært å analysere hvilke ferdigheter eliteutøvere besitter, for så å prøve å overføre dette til unge talenter gjennom miljø og trening (Enoksen, 2002). Ferdighetene som blir målt har i stor grad vært fysiologiske, psykologiske, antropometriske og tekniske variabler innen aldersspesifikke grupper. Disse testene har vist seg problematiske av flere grunner; forskere som bruker slike tverrsnittsmoeller ved testing baserer arbeidet sitt på en antagelse om at kriteriene for suksess i senioridrett kan bli overført som grunnlag for å identifisere yngre talenter (Wolstencroft, 2002). Dermed på grunnlag av disse testene ble det i etterkant konstatert at testene egner seg bedre til selektering, enn identifisering.

2.4.1 Gagné (2004) sin talentmodell

Gagné (2004) sin talentmodell (Figur 2), Differentiated Model of Giftedness and Talent (DMGT), kan være hensiktsmessig å anvende når en skal beskrive en utøvers talent og dets muligheter for utvikling. Modellen fremstiller en måte å forstå utviklingsprosessen en utøver gjennomgår når personen transformerer sine forutsetninger eller det Gagné kaller ”begavelse” (giftedness), til systematisk utviklede ferdigheter. Disse systematisk utviklede ferdighetene kaller Gagné ”talent” eller ”ekspertise”. Det er nettopp denne utviklingssekvensen som utgjør selve kjernen i modellen. Disse disposisjonene og forutsetningene kan være av kreative egenskaper eller sosio-emosjonell atferd. Det er først når det utvises et enestående nivå av en eller flere av disse ferdighetene en kan snakke om begavelse hos en utøver (Gagné, 2004). Disse ferdighetene er medfødte og utrente og må anses som et utgangspunkt for videre utvikling innenfor eksempel håndball. Hvor stor del av den medfødte begavelsen som utvikles til talent i form av systematisk utviklede evner blir avgjort av ulike faktorer. Modellen tar hensyn til både intrapersonlige egenskaper og miljømessige faktorer. De intrapersonlige faktorene spenner fra fysiske og mentale karaktistikker, som for eksempel fysisk og psykisk helse, temperament til motivasjon, vilje og selvregulering. De miljømessige faktorene DMGT inkluderer er både det fysiske og psykologiske miljøet utøveren beveger seg i. Her vil selvsagt fysiske forutsetninger som treningsfasiliteter være avgjørende, men også personer utøveren omgås er viktige. For eksempel foreldre, trenere, ledere, medspillere osv. De intrapersonlige og miljømessige faktorene fungerer enten som en påskynder eller begrensning av utøverens utvikling av begavelse til talent (Gagné, 2004).

Gagné's Differentiated Model of Giftedness and Talent (DMGT.EN.2K)

Figur 2 viser til en videreutvikling av Gagné (2004) sin Differentiated Model of Giftedness and Talent

2.5 Veien til ekspertnivå i idretten

2.5.1 Allsidighet fremfor tidlig spesialisering

Veksten av barneidretten i Norge er preget av allsidighet og tidlig spesialisering. Slik det kommer frem av barneidrettens historiske utvikling, var det en stor økning i antall barn som ble medlemmer av den organiserte idretten. Dette medførte at retningslinjene for barneidrett ble vedtatt på idrettstinget i 1976. Skirstad (2011) fremhever at formålet med retningslinjene var å få barna til å drive mer med fri lek, stoppe rovdriften av talenter og å skjerme barna mot den tidlige spesialiseringen. Noen av de større innflytelsesrike særforbundene var dog bekymret for at som en følge av retningslinjene ville spesialiseringen begynne mye senere, og som en konsekvens skade utviklingen av fremtidige toppidrettsutøvere (Skirstad et al., 2012).

Allsidighet i idretten bygger hovedsakelig på to elementer: 1) involvering i flere idretter og 2) deltakelse i deliberate play (Côté et al., 2011). Ved å delta i flere idretter vil barn ha mulighet til å erfare ulike fysiske, kognitive, affektive og psyko-sosiale miljøer, som vil bygge et fundament for videre utvikling av idrettsekspertise i senere alder (Côté et al., 2011). Samtidig vil deltakelse i andre idretter ha en positiv innvirkning på motivasjonen for å spesialisere seg i idretten når det blir nødvendig. Spesialisering i idretten bygger på et høyt volum av deliberate practice og et lavt volum av deliberate play. Videre har spesialisering et prestasjonsfokus gjerne fra 6-7 års alderen (Côté et al., 2011). Nødvendigvis er det satsing på kun én idrett, med et resultatorientert klima (Hanstad, 2011).

I Norges Idrettsforbunds (NIF) nøkkeltallsrapport vises det til en reduksjon i antall fleridrettslag og økning i særiddrettslag. Idrettsledere indikerer at utviklingen fra sesongbaserte- til helårsidretter legger press på idrettslagenes evne til å tilrettelegge for allsidighet (Solstad & Bakken, 2020). Allsidighet fremfor tidlig spesialisering er for å sørge for at barn opplever trygghet og mestring i idretten, gjennom frihet til å velge hvilken idrett de vil delta i og at aktiviteten er tilpasset barnas utvikling og modningsnivå (Sæther, 2019b). Tidligere håndballspiller Bjarte Myrhol og trener Eirik Øiestad mener dette i en kronikk de skriver om allsidighet fremfor tidlig spesialisering «*Nesten alle taper på en utvikling der vi ofrer lek og allsidighet i barneidretten. Likevel ser vi at utviklingen går i retning av økt spesialisering.*» Myrhol og Øiestad (2019) hevder at tidlig spesialisering har fått en naturlig plass i barneidretten, og ønsker at idretten skal løfte frem allsidighet som en målsetning i seg selv.

Hjelseth (2014) argumenterer for at utviklingen i idretten har medført til profesjonalisering og rasjonalisering. Seippel (2019) henviser til spesialisering av trening og ferdigheter som et steg i profesjonaliseringsprosessen. Spesialisering av trening og ferdigheter kan ses i sammenheng med at idretten i større grad blir mer alvorlig (Seippel, 2019). Strandbu et. al. (2017) setter profesjonaliseringen av idretten i sammenheng med at alvorliggjøring av idretten og at fagkunnskap blir viktigere (Strandbu et al., 2017).

2.5.2 Deliberate play

Et eksempel på allsidighet versus spesialisering er deliberate play og deliberate practice. Der det vil si at deliberate play referer til allsidighet i form av større bredde på aktivitet og mer lekbetont. Mens deliberate practice er mer rettet mot spesialiseringen innenfor en idrett gjerne, hvor oppnåelse av et spesifikt mål er i fokus.

Tanken bak deliberate play ble først introdusert av Côté (1999) hvor målet var å skille ”play”-aktiviteter fra lekpregede aktiviteter i barndommen som løping, hopping og klatring. Deliberate play referer mer til lek som er strukturert og målrettet for å fremme læring og ferdighetsutvikling innenfor en spesifikk aktivitet. Deliberate play er i større grad mer organisert aktivitet, i motsetningen til fri lek, hvor barn kan delta uten spesifikke regler eller mål.

2.5.3 Deliberate practice

Ericsson, Krampe, & Tesch-Römer (1993) presenterte for drøye 25 år siden konseptet om ”deliberate practice”, som bygger på en forståelse av at suksess i idrett er et resultat av intensiv og målrettet trening over tid. ”Deliberate practice” forklarer i korte trekk at ekspertiseoppnåelse i idrett bestemmes av to faktorer: 1) idrettsspesifikk trening, og 2) stor mengde kvalitetsfull trening. Deliberate practice er en høyt strukturert aktivitet hvor hovedmål er å forbedre eller tilegne seg en spesifikk og viktig del av den nåværende prestasjon (Ericsson et al., 1993). Baker et al. (2005) hevdet at bevisst praksis er «basert på konseptet at det ikke bare er trening av enhver type, men engasjementet i spesifikke former for praksis, som er nødvendig for å oppnå ekspertise». Bevisst praksis ble presentert (Ericsson et al., 1993) som et resultat av et søk etter bevis på optimal læring og forbedring av ytelse.

Deliberate Play	Deliberate Practice
Gjennomføres av egen vilje	Gjennomføres for å nå et mål
Gøy	Ikke fullt så gøy
Lekbetont kvalitet, ”useriøst”	Planmessig strukturert, ”seriøst”
Interesse på aktiviteten i seg selv	Interesse på utfallet av aktiviteten
Fleksibelt	Spesifikke regler
Involvering av voksen ikke nødvendig	Involvering av voksen ofte nødvendig
Gjennomføres i varierte omstendigheter	Gjennomføres i spesifikke fasiliteter

Figur 3: Forskjeller mellom Deliberate Play og Deliberate Practice

2.5.4 Deliberate practice og deliberate play i sammenheng med håndball

Når man utforsker lagidretter generelt, avdekker studien til Helsen, Starkes og Hodges (1998) at den totale mengden deliberate practice ikke nødvendigvis behøver å være like omfattende som i individuelle idretter for å oppnå ekspertise innen idrett. Dette støttes av funnene til Hornig, Aust og Güllich (2014), som hevder at eliteutøvere innen ballidretter vanligvis har og har hatt kortere total treningstid sammenlignet med eliteutøvere i individuelle idretter (Green et al., 2013).

I artikkelen til Lund et al. (2013) blir det forsket på rollen deliberate practice har på elitehåndball. I dette tilfellet tar studien tatt utgangspunkt i deliberate practice på fellestrening. Studien tok for seg et kvinnelig elitehåndball-lag i dansk liga. Funnene i studien viste at viktige faktorer for felles deliberate practice er konsentrasjon, feedback og rollemodeller. Videre markerte studien fire viktige funn: 1. Deliberate practice i lagidrett er en felles aktivitet. 2. Både strukturert trening og kamptrening er deliberate practice. 3. Konsentrasjon belyser lagets kognitive ferdigheter. 4. Feedback og rollemodeller belyser lagets kognitive ferdigheter. På mange måter poengterer studien at felles deliberate practice er nødvendig i lagidrett.

2.6 Motivasjon

Motivasjon kan bredt defineres som energien bak vår atferd (Elliot & Covington, 2001) og har gjentatte ganger blitt rapportert som en sentral del av utøverens suksess i idrett (Gould et al., 2002). Motivasjon og selvregulert læring er blitt foreslått som viktige faktorer for å nå et ekspertnivå (Baker & Young, 2014), og det vil være nyttig å vite hvordan man kan påvirke disse faktorene. Situasjonsbestemte faktorer som motivasjonsklima kan spille en betydelig rolle i aktiveringen av motivasjon og innsats (Ames, 1992). Utøvere som opplever et mestringsorientert motivasjonsklima kjennetegnes ved at de definerer suksess. De fortolker også sin kompetanse på en måte som er selvfokusert og målrettet mot forbedring og mestring, og viser større glede og egenverdi ved sporten (Ntoumanis & Biddle, 1999). De viser også større engasjement for øving, læring og innsats, og mindre angst (Smith et al., 2006). Et prestasjonsorientert motivasjonsklima kjennetegnes ved sosial sammenlikning og at et stort fokus er knyttet til det å vinne over andre (Ames, 1992). Det er også knyttet til lavere grad av selvbestemte handlinger og at utøvere ofte er ytre motivert (Parish & Treasure, 2003).

Indre motivasjon

Det er to ulike former for motivasjon, det er den indre motivasjon og den ytre motivasjon. Indre motivasjon kan sees i lys av at individet driver med en aktivitet fordi det finner denne aktiviteten interessant, og viser interesse for aktiviteten av egen bestemmelse, der aktiviteten, uavhengig av om belønning eller straff blir brukt som forsterkere. Et eksempel på en slik adferd kan være en idrettsutøver som fortsetter å skyte på mål selv om den organiserte treningen er over, og treneren sier at nok er nok. Denne typen for motivasjon skjer utenfor eksempel oppmuntring fra treneren, eller en lovnad om en form for belønning, men skjer i stor grad grunnet utøverens følelser for idretten som bedrives, altså at utøveren synes det er gøy å bedrive denne idretten. Hele poenget med å drive med en gitt idrett er gleden man oppnår av å drive med det, og ikke hva man får igjen eller må gi tilbake for å drive med idretten (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Indre motivasjon forekommer kun dersom behovene for tilhørighet, selvbestemmelse og kompetanse blir oppfylt. Indre motivasjon vil dermed skapes gjennom å tilfredsstille disse behovene på best mulig måte (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Selvbestemt motivasjon påvirkes av hvordan de tre grunnleggende psykologiske behovene hos mennesket blir oppmuntret til, og tilfredsstilt. De tre behovene er selvbestemmelse, tilhørighet og kompetanse. Behovet for selvbestemmelse handler om å oppfatte hvordan og på hvilken måte man har tilgang på selvbestemmelse i aktiviteten man skal gjennomføre, og at den adferden starter innenfra. Behovet for tilhørighet

handler i stor grad om å oppleve samhold og hører til en plass, innenfor miljøet en befinner seg i (Amorose & Anderson-Butcher, 2007).

Ytre motivasjon

I kontrast til indre motivasjon står ytre motivasjon. Ytre motivasjon bygger i stor grad på at handlingen som individet skal utøve er sentrert rundt en belønning, straff eller konsekvens (Gjerset, Haugen & Holmstad, 2006). Dette kan sees på som en handling som utføres som en konsekvens av at man for eksempel føler seg presset av noen til å utføre denne handlingen. At det er noen (en trener eller lærer) som krever at en skal møte opp på trening 11 eller på skolen. Et siste eksempel kan være at man føler på en forpliktelse overfor en foreldre eller medspiller for å møte opp på trening. Det er også viktig å skille mellom aktivitetene som blir gjort, og bakgrunnen for disse aktivitetene (Skaalvik & Skaalvik, 2013).

2.7 Trener-utøver relasjon

Trener-utøverrelasjonen er først og fremst regnet som et sosialt fenomen, og er beskrevet som en situasjon hvor en treners og en utøvers kognisjoner, følelser og atferd er gjensidige og på mange måter henger sammen (Sandstrom et al., 2016). Trener-utøver-relasjon kan defineres som en situasjon formet av trenerens og utøvers gjensidig sammenkoblede følelser, tanker og atferd (Jowett, 2009). I et treningsmiljø vil en trener-utøver relasjon påvirke både prestasjon og utvikling, men den største faktoren for å skape et godt utviklingsmiljø vil være trenerens rolle (Davis et al., 2018). Gjennom denne rollen i utvikling av talenter er det viktig at trener yter respekt fra sin spillergruppe, dette for at spillerne skal ha tro på hva som bli formidlet og skaper et ønske om å gjennomføre de øvelser treneren ber om. For at en treners rolle skal fungere optimalt i et utviklingsmiljø er man avhengig av en god trener-utøver relasjon (S. A. Sæther, 2019a). Denne relasjonen omhandler forholdet treneren har hver enkelt spiller, grupperinger innad i gruppen og opp mot gruppen som helhet. Hvordan en trener fremstår og kommuniserer med gruppen, hvordan de oppfatter denne kommunikasjonen og hvordan de ser sin trener og deres inntrykk av treneren. Om spillerne ikke oppfatter sin trener som dyktig, informativ, hjelpsom eller viktig for deres utvikling vil det redusere motivasjonen eller i verste tilfelle skape frafall i gruppen (Davis et al., 2018). Derfor er det nødvendig for et individ som innehar trenerrollen i et lag fokuserer på å skape en god relasjon til sine spillere. Gode relasjoner knytter bånd som skaper tilhørighet til gruppen og kan motivere og inspirere spillere (Abrahamsen,

2021). Samtidig gir gode relasjoner til treneren et ønske om å prestere, både på trening og i kamp, som vil resultere i naturlig utvikling på basis av innsats og erfaring.

Trener, - og lederrollen blir en nøkkelfaktor i utviklingen av utøveres fysiske og psykiske egenskaper og tekniske og taktiske ferdigheter (Enoksen, 2002). Dette indikerer at forholdet mellom trener og utøver er dynamisk og påvirkes av ulike personlige faktorer, som alderen til utøveren og treneren, kjønn og personlighetsprofiler. Samt miljøfaktorer, som støtte fra organisasjonen, karrierekrav og andre idrettsspesifikke krav. Côté (1999) fremhever at betydningen av treneren øker i takt med utøverens alder. Dette skyldes blant annet at utøverens ferdighetsnivå øker, og dermed må trenerens kompetansenivå være tilsvarende eller bedre. Côté (1999) går videre og påpeker spesielt at trenerens rolle blir mer fremtredende i spesialiseringssfasen (13-15 år) og investeringsfasen (16+ år), der det kreves trenere med høy kompetanse. Rune Høigaard beskriver en trener som en som skal tilrettelegge slik at utøvere skal kunne prestere best mulig, men at det er utøverne som til syvende og sist som skal prestere på banen (Høigaard, 2008).

Oppsummering av teori

Fra tidligere er det manglende forskning på feltet i forhold til talentbegrepet innen håndball. Det er ingen klar betydning på hva som definerer et talent, men flere variabler og faktorer som har betydning for begrepet. Dette viser til behovet for dypere forskning på feltet og for videre utvikling av talenter. Dypere forskning kan være et hjelpemiddel for trenere for å kunne identifisere et talent innenfor håndball. Forskningen kan være med å utvide og utvikle talentbegrepet i form av at begrepet består av flere faktorer.

Utvidet kunnskap av begrepet for håndball kan være med å forbedre forståelsen av begrepet for trenere for å maksimere potensialet til spillerne. Da tidligere forskningen av begrepet er bredt, kan videre forskningen være med å spesialisere seg innenfor håndball som idrett, så flere kan få en bedre forståelse av hva det innebærer. Da det er flere faktorer som er med å beskrive begrepet kan forskningen være omfattende siden begrepet er så bredt.

I løpet av denne studien skal problemstillingen prøve å besvares på best mulig måte og forhåpentligvis være med å bidra til videre forskningen rundt tematikken talent. Problemstillingen som skal undersøkes er «Hvordan forstår håndballtrenere talentbegrepet?» Videre søker studien svar på følgende spørsmål «Hvordan forholder trenere seg til identifisering og selektering av et talent?».

3.0 Metode

Gjennom intervjuet skal jeg kunne få et innblikk i hva de ser etter hos talenter innenfor håndball, og hvilket syn de har på begrepet. Faktorer kan være håndball- tekniske og taktiske, fysiske ferdigheter og personlige egenskaper, som trekkes frem som et talent innenfor håndball. Da jeg hovedsakelig har valgt å fokusere på hvordan identifisere et talent eller hva trenere legger i begrepet, er det også er andre utenforstående faktorer som er med på påvirke og identifisere et talent. På bakgrunn av hensikten og oppgavens problemstilling, har jeg valgt å fokusere på begrepet talent og hvordan trenerne identifiserer et talent innenfor håndball.

Videre i oppgaven vil fokuset være å se nærmere på de utenforstående faktorene som motivasjon, kultur, tidlig spesialisering og trener-utøver relasjon. Dette var faktorer som gikk igjen blant både artikler og trenere, på hva som kan være med å definere et talent innenfor håndball. Jeg har valgt å ta med trener-utøver relasjon, da jeg intervjuer trenere til oppgaven og følte dermed det var relevant. Videre i oppgaven vil funnene av undersøkelsen knyttes opp mot teorien, som ble lagt frem tidligere i oppgaven.

3.1 Valg av metode

Problemstillingen bør være styrende for hvilke av metodene man anvender. Årsaken til dette er dimensjonen klar-uklar (Jacobsen, 2005). En klar problemstilling kjennetegnes av at forskeren vet hva han eller hun skal undersøke (Thagaard, 2003). For å få en dypere forståelse av tematikken og hva trenere legger i begrepet, har jeg valgt kvalitativ metode. Kvalitativ metode bygger på et kunnskapsparadigme hvor det ønskes å undersøke en dypere mening, intensjon eller opplevelse som ikke kan måles og som ikke resulterer i tall slik som den kvantitative metoden gir oss (Befring, 2002). Da jeg undersøker forståelse, har jeg behov for dypere og mer utfyllende svar for å få en bedre kunnskap rundt tematikken. Jeg er selv håndballspiller, men aldri ansett meg selv som et talent. Dermed ønsker jeg å få et større innblikk i tematikken, i forhold til hva trenere ser etter i et talent innenfor håndball. Det finnes noe litteratur fra tidligere, men ikke mye. Dermed et ønske om å opplyse enda mer rundt valg av problemstilling. Ønske om å søke en dypere kunnskap omkring tematikken, gjorde at jeg valgte kvalitative dybdeintervju. Kvale (2009) forteller at kvalitativ metode, er fornuftig å bruke når man ønsker å studere et fenomen i dybden, forstå fenomenet, vil lage teori, og når vi har fokus på prosess fremfor resultat. Gjennom en slik tilnærming, vil jeg få en bedre forståelse for faktorer som

påvirker identifiseringen og seleksjonen av talenter innenfor håndball. Tilnærmingen vil kompensere for manglende litteratur på feltet.

Thagaard (2013) sier at det er nødvendig å redegjøre forskers bakgrunn for valgt av tematikk. Dette vil være med å styrke påliteligheten og troverdigheten ovenfor leseren. Gjennom en lang erfaring innenfor håndball, har jeg tilegnet meg kunnskap og interesse for feltet. Med den kunnskapen for feltet har jeg bedre mulighet til å stille gode oppfølgingsspørsmål og skape nysgjerrighet rundt tematikken. Jeg var veldig bevisst fra start at jeg ønsket kvalitativ metode, da jeg ønsket en utfyllende samtale rundt tematikken.

Dette ga meg en mulighet til å stille oppfølgende spørsmål, da jeg ikke er så kjent med talentbegrepet i forkant. Jeg ønsket også å kunne møte deltakerne til intervjuet, dermed følte jeg det var lettere å stille oppfølgingsspørsmål.

Dalland (2012) beskriver metode som et redskap man anvender i en undersøkelse. Metode kan også beskrives som en systematisk måte å undersøke virkeligheten på (Halvorsen, 1989). En mer presis definisjon på metode er ”Metodene dreier seg om hvordan vi innhenter, organiserer og tolker informasjon”. Man skiller mellom to ulike metodiske tilnærminger; kvalitativ og kvantitativ metode (Dalland, 2007). Ved kvalitativ metode har jeg hatt muligheten til å innhente informasjon gjennom et intervju, organisere dataen i form av tematisk analyse og deretter tolke fenomenet ut ifra informasjonen jeg har hentet inn, og sette den opp mot tidligere teori i diskusjonsdelen senere i oppgaven.

3.2 Kvalitativ metode

Med bakgrunn i undersøkelsens problemstilling har kvalitativt blitt valgt som metode. Ovenfor nevner Dalland (2012) metoden som et verktøy i forhold til å innhente informasjon i en undersøkelse. Ved bruk av kvalitativ metode som et verktøy ble det brukt en intervjuguide. Dette er for å kunne strukturere intervjuet og få svar på tematikken du ønsker å undersøke.

Kvalitativ metode har konkrete kjennetegn som at man ønsker å få mange opplysninger hos et relativt lavt antall deltakere, samt at man ønsker å få frem det spesielle ved å gå i dybden (Dalland, 2007). I denne studien vil det bli brukt kvalitativ metode i form av semi strukturerte intervjuer. Ved bruk av et semi-strukturert intervju, vil spørsmålene være klargjort på forhånd, men rekkefølgen på spørsmålene blir stilt ut ifra hvordan informanten svarer. Kvalitative

metoder er et felt som stadig er i utvikling. En viktig målsetning med kvalitative tilnæringer er at vi oppnår en forståelse av sosiale fenomener. I studier som er preget av nærkontakt mellom forsker og deltaker i felten, som for eksempel intervju, gir metoden et grunnlag for at vi kan utvikle en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av kontaktene vi etablerer. Selve intervjusamtalene bidrar til at vi kan utvikle en forståelse av hvordan personer opplever og reflekterer over ulike situasjoner (Thagaard, 2003).

Innenfor kvalitativ metode finner man to forskningsmetoder: hermeneutikk og fenomenologi. Hermeneutikk bygger på læren om fortolkning (Kvale & Brinkmann, 2015). Formålet med denne metoden er å skape en allmenn forståelse av et meningsfullt fenomen som for eksempel tekst, samtale eller bilde, som i utgangspunktet fremstår som uklart (Kvale & Brinkmann, 2015). Den fenomenologiske forskningsmetoden har sitt utgangspunkt fra humanetikerens Amedeo Giorgi, som har brukt Husserls og Merleau-Pontys fenomenologiske filosofi til å lage en metode. Filosofien bygger på at man gjennom intensjonen får tilgang til fenomener som man kan beskrive, basert på dens innhold og mening (Robinson & Englander, 2007). I denne studien vil det bli forsøkt å få ny eksplorerende og deskriptiv kunnskap vedrørende aktivitetsbakgrunnen til utvalget. For å erverve den nye kunnskapen vil det gjennomføres intervju for datainnsamling. Robinson & Englander (2007) anbefaler dybdeintervju for en fenomenologisk tilnærming. Ved bruk av en fenomenologisk tilnærming, handler det om personers subjektive opplevelse av fenomenet. En fenomenologisk tilnærming i oppgaven gir et innblikk i trenernes opplevelse av talentutvikling og hvordan de forholder seg til dette fenomenet.

Kvalitative tilnæringer gir grunnlag for at vi kan fordype oss i og utføre intensive analyser av det sosiale fenomenet vi studerer. Valg av kvalitative metoder er gjerne knyttet til hvor tilgjengelige personer er for forskningen. Kvalitative metoder egner seg godt til studier av temaer som det er lite forsket på fra før av (Thagaard, 2003).

3.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet

Samtale er det viktigste verktøyet vårt i kommunikasjon med andre mennesker for å samle informasjon (Dalland, 2007). Før intervjuet starter, må man som forsker tydeliggjøre fenomenet det er snakk om, før man kontakter relevante personer som har opplevd fenomenet. Forskerens sin rolle under intervjuet har en vesentlig betydning for å gjennomføre intervjuet med

vitenskapelig kvalitet. Dalland (2007) belyser viktigheten av at forskeren på forhånd setter seg inn i materialet. Forskeren må dermed kunne ha en forståelse av fenomenet, men samtidig være åpen for påvirkning fra intervjupersonen og være fleksibel (Dalland, 2007). Ved en forståelse av tematikken i forkant, både med egen erfaring og opplesning av teori, har jeg likevel vært åpen for påvirkning fra informantene med at begrepet er vagt og tematikken er bred.

3.2.2 Et semi strukturert intervju

Intervjumetoden kan kalles halvstrukturerte, eller semistrukturerte intervju (Dalland, 2007), noe som innebærer at man har en intervjuguide, som utgangspunkt, men at denne ikke følges slavisk. Intervjueren vil være åpen for informantens ønsker, og har guiden for å holde en viss grad av struktur i samtalen, samt for å sikre at man får svar på det en har planlagt å spørre om. Aktiv lytting vil være viktig i overensstemmelse med fenomenologisk tilnærming. Det blir viktig at intervjueren bevarer en holdning preget av åpenhet overfor fenomenene (Dalland, 2007). Eksempler på aktiv lytting kan både være verbal og ikke-verbal, med å holde øyekontakt eller bekrefte at du lytter med å nikke når personene forteller kan være eksempler på aktiv lytting.

Som en del av å være åpen for informantens ønsker under intervjuet, ble det hele tiden fulgt opp med spørsmål om informanten ønsker å legge til noe i svaret sitt. Dette utgjorde til tider at det ble mer utfyllende svar eller andre eksempler som dukket opp rundt tematikken.

3.3 Validitet og reliabilitet

” Måler du det du tror du måler?” er et sentralt spørsmål når man snakker om validitet i samfunnsvitenskapen (Kvale & Brinkmann, 2015). Likevel begrenser dette spørsmålet den kvalitative forskningen da den gjerne ikke resulterer i tall. I en bredere forståelse av validitet, handler det om metoden forskeren bruker, faktisk undersøker det den har til hensikt å undersøke. Om man slår opp begrepet validitet i en ordbok, vil dette gjerne defineres som en riktighet eller sannhet i en uttalelse. Videre kan den brede oppfatningen gi den kvalitative forskningen gyldig og vitenskapelig kunnskap (Kvale & Brinkmann, 2015).

Et annet viktig begrep er reliabilitet. Dette handler i hovedsak om forskningsresultatenes konsistens og troverdighet (Kvale & Brinkmann, 2015). Kvale og Brinkmann (2009) belyser

også at reliabilitet er sentralt i forhold til forskeren, da blant annet intervju, transkribering og annen bearbeiding av data bør kunne bli reprodusert om forskningen skal være fullstendig reliabel. Likevel er det i en intervjusituasjon ikke ønskelig å være alt for fokusert på reliabilitet, da det kan begrense andre viktige aspekter som kreativitet, fleksibilitet og variasjon (Kvale & Brinkmann, 2015). Da det har vist seg at talentbegrepet er bredt og det er ulike tolkninger og fokusområder blant ulike trenere, ville det vært vanskelig å få et helt identisk intervju på nytt. Dette er basert på egne erfaringer, som også kan endres fra gang til gang i forhold til utvidet syn på begrepet blant trenere og hva de velger å fokusere på når intervjuet foregår.

3.4 Intervjuguide

En intervju- eller temaguide er et hjelpemiddel for å holde fokus på det som utforskes, da intervju spørsmålene har til hensikt å åpne opp slik at fenomenet eller temaet blir belyst fra ulike perspektiver og vinkler. Intervjuguiden skal ta hensyn til det kvalitative intervjuets to dimensjoner: den teoretiske, altså relevansen for forskningsprosjektets problemstilling, samt den dynamiske, altså det å skape en god intervjuinteraksjon (Drageset & Ellingsen, 2011).

For å kunne stille relevante spørsmål under intervjuet, er det viktig med god kunnskap i forkant (Drageset & Ellingsen, 2011). Dette er også med på å vise trygghet hos informanten og bygge opp under eventuelle teorier som er med på å skape en god samtale.

3.5 Teori og datainnsamling

Datainnsamlingen fra spillerne fant sted i perioden september 2023 til januar 2024, i form av dybdeintervju med varighet fra 45 minutter til 1 time og 15 minutter pr intervju. Med ønske om at alle deltakerintervjuene skulle blitt gjennomført ansikt til ansikt, var dette vanskelig grunnet store avstander på flere deltakere. Dermed var det mer hensiktsmessig å gjennomføre to av intervjuene over teams, hvor det ble gjort opptak med nettenesten og med lydopptak. De andre intervjuene ble gjennom i idrettshaller, da informantene hadde arbeidsplassen der. Alle intervjuene ble spilt inn med lydopptaker og lagret på minnepenn deretter som ekstra lagring.

3.6 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier er kriterier som oppfylles av deltakerne for å være egnet til studien. Følgende instruksjoner ble satt; 1. Deltaker må ha erfaring fra trener i toppnivå, helst i Norge. 2. Deltakeren bør ha vært innom aldersbestemtlandslag som trener, i forhold til rekruttering av

talenter. Alle informantene oppfylte kravene til studien og kunne bidra med gode svar rundt tematikken.

3.6.1 Utvalg og rekruttering

Rekruttering i forhold til deltakere er basert på tidligere kunnskap og erfaring av ulike personer i forhold til arbeidet de har utført innenfor idretten. Alle intervjupersonene har erfaring som trener. Personene har arbeidet med unge talenter i form av yngre landslag eller rekruttering av talenter. Dermed vil jeg finne ut hvilke retningslinjer de har fulgt eller erfart rundt tematikken. Det er valgt ut et strategisk utvalg, hvor det er antatt at forsøkspersonene har noe å meddele om det aktuelle fenomenet i den valgte studien (Dalland, 2020). Utvalget ble kontaktet gjennom en telefonsamtale, videre kommunikasjon foregikk over e-post.

Deltakerne i undersøkelsen er 4 personer som er trenere eller spillerutviklere i nåværende posisjon. Det er både blitt intervjuet kvinner og menn til denne studien. Utvalget varierer mellom norske, danske og kroatisk representanter, hvor de alle har vært trenere på toppnivå. De har alle erfaring fra norsk håndball, enten som trener eller spillerutvikler. Alle respondentene er interessante i forhold til tematikken jeg har valgt å undersøke. Sett ut ifra problemstillingens vinkling, vil respondentene gi interessante svar og informasjon, som kan være med å styrke oppgaven. I forhold til at respondentene kommer fra ulike land og nasjoner er det mulighet for å sammenligne talentutvikling i forhold til landene de representerer, dette vil ikke være et hovedfokus, men en mulighet til å sammenligne talentutvikling i ulike land. Alle respondentene har erfaring som trener på toppnivå og fra aldersbestemt landslag som trener. Samtlige respondenter har fått internasjonal erfaring gjennom trenerrollen.

En mulig begrensning ved studien var at ikke alle intervjuene kunne gjennomføres ansikt til ansikt, og noen måtte gjennomføres over nettet. Dette skyldtes min oppfatning av at det var enklere å opprette kontakt med intervjudeltakerne og stille oppfølgingsspørsmål når intervjuene ble gjennomført personlig, noe som også muliggjorde en bedre flyt i samtalen. Til tross for dette klarte jeg å stille alle planlagte spørsmål, og etter hvert som jeg fikk mer erfaring med intervjuformatet, ble flyten i samtalen også bedre.

Avgrensning

En avgrensning i studien kan være trenere utenfor landslagserfaring. Da jeg mente at trenere med aldersbestemtlandslagserfaring var godt egnet for å svare på tematikken og problemstillingen, ble dermed de uten denne erfaringen valgt bort.

3.6.2 Forskningsetiske betraktninger

Ifølge Jacobsen (2000, s. 44) «Samfunnsvitenskapelige» undersøkelser dreier seg nesten alltid om å studere mennesker. Hva de tenker, hva de gjør og hvordan de gjør det. Dette stiller alle som vil gjennomføre studier av andre mennesker, ovenfor noen etiske dilemma”. Det er ifølge Thagaard (2009) heller ikke alltid like lett å forutse hvilke konsekvenser forskningen kan ha. Etiske spørsmål og dilemmaer er derfor ikke bare knyttet til den direkte intervjusituasjonen; de er integrert i alle faser av en intervjuundersøkelse. Derfor bør forskeren ta hensyn til mulige etiske problemer fra begynnelsen til undersøkelsen er avsluttet (Kvale & Brinkmann, 2015).

Thagaard (2009) skriver blant annet at det er viktig at undersøkelsen utformes slik at informantens identitet ikke avsløres. Dette ble gjort både for trenerne og også hvis det ble gitt enkelte beskrivelser av utøvere i forbindelse med eksemplifisering. I forbindelse med eksemplifisering ble det heller ikke beskrevet hvor og når disse fant sted, kun overordnet innhold som kunne være av interesse for analysen ble brukt. Her ble det også eventuelle navn byttet ut med ”utøver”. Dette var et dilemma som oppstod da noen av informantene brukte velkjente navn på spillere under intervjuet, for eksemplifisering av aktuelle temaer. Dette ble dermed tatt bort i oppgaven eller byttet ut med «utøvere». Noen av informantene nevnte også arbeidsplass i løpet av intervjuet. Dette ble heller ikke tatt med i oppgaven for å holde personen mest mulig anonym.

Denne studien har blitt vurdert av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (SIKT). På bakgrunn av denne søknaden ble det vurdert at innsamlingen av indirekte personopplysninger og bruk av lydopptak i forbindelse med intervjuene gjorde studien meldepliktig. Søknaden og det informerte samtykket ble godkjent (se vedlegg 3). Informantene fikk tilsendt det informerte samtykket i forkant av intervjuet (se vedlegg 2). Dessuten ble det gjennomgått av forskeren muntlig før intervjuene. Deltagerne ble informert om muligheten til å trekke seg når som helst dersom de ønsket det, uten å måtte oppgi grunn.

3.7 Analyse og bearbeiding av data

Å bearbeide data riktig er nødvendig for å finne ut hva intervjuet egentlig har å fortelle oss (Dalland, 2007). Hensikten med analyse av data er å organisere, strukturere og forstå meningen med dataene. I forkant av intervjuene, ble det brukt tid til å reflektere hvordan man skulle bearbeide og analysere dataene. Ved å gjøre det, vil man kunne styre forberedelsene, samt at gjennomføringen av intervjuet og etterarbeidet forenkles (Dalland, 2007). I forkant av intervjuene gjorde jeg forarbeid i forhold til hva informantene har gjort tidligere på sitt felt. Dermed kunne jeg stille mer relevante og direkte spørsmål under intervjuet, som kunne være interessant i forhold til oppgaven.

Det ble tatt få notater under intervjuet, da jeg følte jeg mistet lettere kontakt med deltakeren hvis jeg skulle gjøre begge deler, i form av lytte og notere. Dermed valgte jeg å ikke ta notater under intervjuet og dermed transkribere og ta notater i etterkant så fort intervjuet var ferdig. Da alle intervjuene ble tatt opp med lydopptak, kunne jeg lettere analysere intervjuene i etterkant.

Når intervjuene var gjennomført var det nødvendig å overføre intervjuene til nedskrevne ord, transkribere dataen i form av lyd/audio om til tekst. Dermed ble teksten analysert og strukturert ut ifra hvordan personen tolket det sosiale fenomenet.

Denne studien har valgt å ta for seg en tematisk analyse. Dette på bakgrunn av at denne type metode er anbefalt å anvende for nye forskere, og at den anses å være fleksibel (Braun & Clarke, 2006). Med dette menes at analysen kan utføres på både teoridreven og ikke teoridrevne undersøkelser.

Da jeg ikke er så teoridreven fra tidligere, synes jeg dette var en fin måte å få oversikt over ulike tematikker, for å strukturere og organisere intervjuet. Jeg valgte å markere de ulike tematikker i intervjuet med forskjellige farger. Dermed kunne jeg lese over å forstå at blå handlet om talentidentifisering eller rød, hvor motivasjon var nevnt. Det var likevel til tider vanskelig å vite nøyaktig hvor de ulike tematikken hørte til i forhold til resultatdelen og hvor jeg skulle knytte det opp mot de ulike temaene. Det ble også brukt ulike stikkord knyttet opp mot de ulike tematikkene. Ordene som ble brukt var «talent», «identifisering», «motivasjon», «talentmodell» og «trener».

3.8 Bibliografi

Trener 1: Trener 1 har bakgrunn fra aldersbestemt landslag og som trener i de to høyeste divisjonene i Norge, som tilsvarer 1 divisjon og eliteserien. I tillegg har personen erfaring fra toppidrettsgymnaset som lærer og som sportssjef. Treneren har den høyeste utdanningen innenfor europeisk håndball, det som tilsvarer trener 4 i Norge, og heter Master Coach. Treneren har også vært med og bidra som performance coach i forkant av OL i London, innenfor et utviklingsprosjekt for håndballspillere. Eller har treneren en utdanning innenfor idrett og spesial pedagogikk.

Trener 2: Trener 2 har spilt håndball fra tidlig alder, men på grunn av skader valgte å gi seg og dermed begynne på en utdanning innenfor trenerrollen. Startet tidlig som trener og trente både barnehåndballen og ungdomslagene innenfor en liten klubb. Valgte dermed å flytte videre, for å utvikle trenerkompetansen og trente et u18 lag, i tillegg til å være assistenttrener i et eliteserielag. Samtidig startet treneren som regional landslagstrener innenfor det danske håndballforbund. Treneren har både vært trener for aldersbestemt landslag og talentutvikler for den danske håndballen på guttesiden. I klubb har han opptrådt som både hovedtrener, assistenttrener og talentutvikler. Treneren har erfaring som assistenttrener for herrelandslaget og deltatt i flere mesterskap som trener. Treneren har også den høyeste utdanningen innenfor trenerrollen i håndball, som tilsvarer master coach. Treneren er både kjent med talentutvikling innenfor det danske og det norske forbundet.

Trener 3: Begynte tidlig med å spille håndball, men forståelsen for at personen ikke vil nå toppnivå, valgte dermed å slutte og bli trener. Har dermed nå 24 års erfaring som trener, og har både erfaring med kvinne- og herrehåndballen som trener. Startet i aldersbestemte lag og dermed gått over i høyere divisjonshåndball ettersom kompetansen har økt. Vært trener for flere aldersbestemte landslag og hatt stor suksess med det.

Trener 4: Treneren har både vært aktiv som spiller og trener samtidig, og var i tidlig alder en spillende trener. Når dette ble for vanskelig å kombinere, var det trenerkarrieren det falt på. Personen har både erfaring fra klubb og landslagsnivå, for ulike land, og har erfaring fra både herre- og damelandslag. Treneren har også vært landslagssjef for det tyske håndballforbundet og teknisk direktør. Treneren har også erfaring som lærer ved idrettsskole i Norge, hvor treneren kombinerte lærer og topp trener jobben.

4.0 Resultater

4.1 Trenerens forståelse av talentbegrepet

Da jeg spurte trenerne om hva som definerer et talent, svarte alle at talentbegrepet var vanskelig å beskrive, da det var et så bredt begrep. Likevel hadde alle trenere en oppfatning av hva dette er og tydelig forklaring på hva de ser etter. Flere hadde dog vanskelig med å beskrive selve talentbegrepet, og fokuserte mer på utvidet forståelse av begrepet i form av personlige egenskaper og generelle trekk i forhold til spillestil. De hadde likevel mange fellesnevner, når de beskrev begrepet. De nevnte både kultur, spilleforståelse, motivasjon og viljen til å trene, som faktorer for å kunne utvikle seg som håndballspiller.

Trener 1 la vekt på motivasjon, omfavne leken og egenskapen coachable, i form av at personen tar ting lett i forhold til oppgaver og bevegelser på banen.

Trener 1: *«Det med å omfavne leken, og at de elsker håndball. Å søke motstand. Hvor er den beste målvakten? Jeg vil gå og skyte på henne. Det med å utforske spillet. Kanskje ikke så lett, men det å lete etter muligheter. Det med selvregulert læring, og kunne ta ansvar selv.»*

Trener 2 hevder det er viktig å identifisere fremfor å selektere, på bakgrunn av å beholde flere innenfor idretten.

Når jeg spør trener 2, om personen har endret eller utviklet sitt syn på talentbegrepet og identifiserer fremfor å selektere i ung alder. *«Ja det har jeg. Det har jeg helt sikkert. Spesielt når jeg startet som trener så ung som jeg gjorde, og har vært det i så lang tid, så endret det seg mye. Jeg tror jeg er mer ydmyk over talentbegrepet nå enn jeg var for 20 år siden. For 20 år siden, tror jeg at jeg hadde vært mer kategorisk med å si at han der kan nå det, han der kan ikke nå det. Mens jo mer erfaring jeg får, jo vanskeligere kan jeg se det er. Derfor blir jeg bekreftet i det her med at vi skal gå bredt ut og vi skal motivere mange.»*

Trener 3 legger vekt på forståelse av spillet og indre motivasjon hos spilleren, fremfor å fokusere på hva som definerer et talent gjennom statistikk.

Trener 3: *“For å definere et talent, er det vanskelig. Det er ikke en egenskap som du kan velge, ved å si at det er et talent.”* Senere i intervjuet legger treneren til ved å si at *“Jeg har utviklet mine tanker, for tidligere har jeg sagt at den scorer veldig mye mål. Det er en god spiller. Eller det kan være en god spiller. Det er et godt talent, som ligger der. Men etterpå lærte jeg at det*

ikke kan være kriterier på hvordan du kan definere noen som har en fremtid innenfor idretten.”

Trener 4 legger forteller at det gjerne er noen spisskompetanser man ser etter i et talent, i form av håndballmessige egenskaper. Ellers legger treneren vekt på personlige trekk og spillestil, i forhold til å passe inn en spillergruppe.

Trener 4 svarte “for hva er egentlig et talent? Det er jo et godt spørsmål, men man ser jo etter om det er noen spisskompetanser. Det kan være alt fra skuddavveksling til godt fotarbeid i forhold til forsvarsspill. Det kan være talentet til at de vil jobbe hardt. Det kan være personligheter, som gjør, at man har tro på at spilleren kan lykkes. For det er veldig vanskelig, og det er en av de tingene som alltid blir diskutert.”

Selve talentbegrepet er vagt og for flere vanskelig å beskrive. Trenerne brukte dermed egne erfaringer for å kunne utdype tematikken og hvilken opplevelse de har rundt et talent.

4.1.2 Trenerne forståelse av talentidentifisering

Trenere hevder at de har utviklet sitt perspektiv på hva som definerer et talent i håndball, utover deres egne erfaringer som trenere. Tidligere var fokuset for noen primært på statistikk når det gjaldt talentidentifisering. Imidlertid har trenerne utviklet seg til å anerkjenne at talent omfatter mer enn bare målscoring, og inkluderer også aspekter som spilleforståelse, kulturelle faktorer, motivasjon og treningsvilje. Trenerne berørte flere av disse temaene i intervjuet og hvilket syn de har på utvelgelse av et talent.

Trener 2 startet som trener ganske ung, og mener dermed at personen har endret syn på hva som definerer et talent. Treneren har blitt mer ydmyk rundt begrepet og tenkte mer kategorisk før, i forhold til nå så mener personen at begrepet omhandler mye mer og har valgt å gå mer bredt i forhold til hva som definerer et talent. Treneren svarte dette når jeg spurte om hva treneren ser etter når personen skal identifisere et talent.

«Det er viktig at det ikke blir et øyeblikk spill. At spillere og vi trenere er oppmerksomme på at det er et forløp over tid. Det er viktig at man identifiserer i stedet for å selekttere. Derfor dreier det seg om at atletene skal skjønne at fordi man ikke blir tatt ut til aldersbestemt landslag nå eller i klubb, betyr det ikke at man kan komme med senere.

Samtidig betyr det ikke at man kommer med neste gang. Det er et viktig premiss når man går inn i et lengre forløp. Det er ikke et utskillingsmiljø, det er et læringsmiljø.»

Denne tankegangen støttes også opp av trener 3 som mener utvikling av talenter, men også håndballen generelt er et forløp over tid og må hele tiden utvikles i samvær med spiller og spill. Treneren snakket om helheten av idretten, og hvordan spillere kan utvikle seg i takt med spillet. «Vi prøvde å se hvilken vei håndballen utviklet seg. Hvor går håndballen? Det var ganske tydelig å merke at det er en sport med høyt tempo, hurtighet, eksplosivitet, grunnstyrke og alt som dominerer håndballen. Vi prøvde å se etter spillere som kan matche håndballen i fremtiden.»

Videre understrekte treneren en egenskap som de ser etter blant spillere, som kan være godt egnet til utviklingen av spillet i håndball. «Vi ønsket en hel pakke, fordi vi alltid trodde det var bra å spesialisere en av dem, slik at du enten er en angrepsspiller eller motsatt, du er en forsvarsspiller. Vi ønsket å utvikle disse ferdighetene begge veier, på begge deler av banen. Det har vært en god suksess. Det kan definere et talent i håndball. Det er spillere som kan spille like bra begge sider av banen, ikke bare på den ene siden av banen.»

Trener 2 svarer på tematikken rundt identifisering av et talent, og svarer dette. «Mitt første kjedelige svar er jo at man skal vente så lenge som overhodet mulig. Også når man går i gang med å selekttere, som vi også snakket om før, at man tør å skifte ut. Hele tiden rullere, så man motiverer flere.»

Trenerne viste seg å ha et tydelig syn på hva de så etter i et talent, da de kom med flere eksempler på hva de så etter. De beskrev flere situasjoner, som de mener beskriver et talent i håndball godt. Trener 3 trekker frem muligheten til å forstå spillet, samtidig som det er mulighet til å ta ansvar for egen læring.

«Noe vi ofte gjør feil i håndball, er at vi drar vekk kreativiteten fra spillere for det begynner ganske tidlig med angrepssystemer. Det spilles som maskiner og roboter. Du kaster til meg, jeg kaster til han, han kommer til å skyte, da løper vi hjem. Men jeg prøver å lære de unge spillere og forstå håndball, til å lese situasjoner, til å bruke muligheter. Da kan du merke tydelig forskjell mellom de som har forståelse for idrett og de som ikke har forståelse for idrett. Så det er kanskje der et talent ligger.»

Noe lignende nevner også trener 1, i forhold til begrepet coachable, hvor spilleren er mottagelig til læring og kunne ta ansvar for egen læring.

Trener 1 trekker dermed frem faktorer som personen mener er viktig for å beskrive et talent: *«Det med å omfavne leken, og at de elsker håndball. Å søke motstand. Hvor er den beste målvakten? Jeg vil gå og skyte på henne. Det med å utforske spillet. Kanskje ikke så lett, men det å lete etter muligheter. Det med selvregulert læring, og kunne ta ansvar selv. I starten må vi hjelpe dem mye, og dermed litt mindre.»*

Trener 1 viser til en egenskap som treneren anser som en viktig faktor når den beskriver et talent innenfor håndball. Denne egenskapen kan i større grad brukes i landslags sammenheng, da spillere og trenere har kort tid sammen. Men passer i flere tilfeller, både som identifisering og selektering av et talent.

“Punktet som omhandler coachable, er veldig viktig. Spesielt i landslags sammenheng, da man ikke har så mye trening sammen. Dette er også noe jeg bruker på skolen, da vi ofte har 8 plasser av 90 søkere. Så er blant annet, dette noe jeg ser etter. For eksempel blant kantspillere. Så sier jeg, nå prøver du å ha høy arm, så legger du litt ned. Hvis målvakten går ut fra stangen, så skal du skyte tilbake. Hvis du gir sånne tilbakemeldinger, også klarer de det med engang. Så er det veldig coachable. Også er det å tilpasse medspillere. Så dette med at dere er forberedt, disiplinerte, konsentrerte, har konkurranseinstinkt og villig til å jobbe som et team er viktig. Men den indre motivasjonen, tåle motgang ... det tror jeg er det viktigste.”

Trener 4 starter med å legge vekt på at det ulikt hva man ser etter i et talent, da det er litt annerledes i de yngre lag, enn i de eldre lag, som for eksempel divisjonshåndball eller høyere nivå. Treneren mener at det er mer usikkert, da det er vanskelig å forutse hvem som blir best og er på landslaget om et par år. Treneren mener at i yngre lag, så er det i større grad hvilke spillere som har det lille ekstra og noe form for x-faktor. Eksempel trener kom med var *«Det kan jo være en kantspiller, som er ekstremt hurtig og rask, også dyktig på å time sin start i forhold til kontringsspillet.»*

Når det kom til seniornivå, så legger treneren mer vekt på hvordan spilleren passer inn i en spillergruppe, i forhold til spillestil og kompetanse. Hvordan kan spilleren utvikle seg på best mulig måte inn i den nåværende spillergruppen. Dette er på bakgrunn av treneren sitt syn som

trener innad i klubb lag. *«Så synes jeg jo det er litt sånn, at når man kommer opp på seniornivå, så synes jeg det er mer noe med hvordan man ønsker å spille. Hva er det de forskjellige spillerne har å byde inn med i forhold til den spillestil, som laget har nå, du må bygge for laget i forhold til de kompetanser, som spillere, talenter har, for å få den best mulig satt i spill.»*

Trenerne har også opplevd at spillere har overrasket, ved at de som ung håndballspiller, ikke var regnet som et talent, men i senere tid har utviklet seg til å bli gode håndballspillere, på både elite og landslagsnivå. Flere trenere mener dermed de har utviklet hva som definerer et talent, i årene som trener. De mener det handler om så mye mer enn bare statistikk.

Trener 1 sier at *“jeg synes det er overraskende mange som er blitt elitespillere, som var helt middelmådige håndballspillere som 16-åring.”*

Treneren refererte til spillere som ikke ble ansett som talenter i ung alder, men som nå har nådd både eliteserien og landslaget. På grunnlag av spillerne ikke var noe barnetalent, fremhevet treneren egenskapene spillerne besatt som potensielt avgjørende for deres nåværende suksess. Dette inkluderte blant annet deres evne til å tåle ekstremt mye trening og tålmodighet, som kan ha bidratt til deres fortsatte utvikling.

Trener 2 nevnte også at det var vanskelig å kunne forutse hvem som kunne bli best og fortalte fra tidligere erfaringer at *«så jeg synes egentlig at man bruker bredden mye, for det er helt sikkert et mantra for meg da jeg var talentansvarlig i Danmark, at jeg skulle skifte mye ut. Fordi jeg over tid har kunne se hvor vanskelig det er å forutse hvem som blir best. Og det er mange av dem som spiller EM for Danmark nå, som ikke spilte U18-mesterskap.»*

Treneren nevner utøvere som den gang ikke var tatt med til U18 mesterskap, men som i dag er en del av det danske landslaget. Dermed mener treneren at *«Etter min erfaring er det vanskelig. Derfor prøver jeg meg som talentsjef for å få sagt at vi skal prøve noe nytt. Fordi vi skal motivere så mange som mulig, så lenge som mulig. Det er en grunntanke.»*

4.2 Sammensatt forståelse av talentbegrepet

I denne delen av resultat, tar trenerne rede for andre utenforstående faktorer som er med på å identifisere et talent innenfor håndball. Ut ifra ulike faktorer og tematikker, vil det belyse hva de ulike trenerne legger i de ulike faktorene knyttet opp mot tematikken.

4.2.1 Motivasjon

Motivasjon har vært en faktor flere trenere har nevnt når de snakker om å identifisere et talent innenfor håndball. Trenerne nevner motivasjon i ulike settinger, men mener dette er en egenskap utøveren må ha for videre utvikling innenfor idretten.

Trener 1 forteller at *«jeg er veldig utviklingsorientert, så jeg prøver å lære hele tiden. Det med hva som jeg kaller et talent, det er nesten helt ubeskrivelig hvor viktig motivasjon er, og det indre drivet da.»*

Trener 2 legger vekt på å motivere mange, når han snakker om motivasjon. *For 20 år siden, tror jeg at jeg hadde vært mer kategorisk med å si at han der kan nå det, han der kan ikke nå det. Jo mer erfaring jeg får, jo vanskeligere kan jeg se det er å identifisere et talent innenfor håndball. Derfor blir jeg bekreftet i det her med at vi skal gå bredt ut og vi skal motivere mange.»*

Trener 3 snakker om indre og ytre motivasjon når den beskriver begrepet og hva det betyr for treneren *«Om vi snakker om motivasjon, det er en viktig faktor som en utøver må ha for å drive med idrett. Det er to forskjellige typer av motivasjoner. Det er den som ligger på innsiden, den ordentlige motivasjonen, og den som kommer fra eksterne faktorer. For meg er den som ligger på innsiden, den riktige motivasjonen. Når du er fornøyd med å drive med idrett. Når du er over noen egne grenser, for eksempel. Når du driver med noe som kan gi god helse for deg. For å drive med noe jeg har troen at jeg kan bli god i. Det er den ordentlige motivasjonen som man har på innsiden. Den motivasjonen som kommer fra eksterne faktorer, er at jeg kan være veldig «famous» når jeg driver med idrett. Det er også greit det, men det er kort effekt med det. Jeg synes utøveren som har motivasjon på innsiden kan seg til å utvikle seg på et høyere nivå.»*

Trener 4 forteller om hva som definerer et talent og hvilke faktorer som spiller inn og sier *“Så synes jeg det er mange ting som spiller inn, på hva det er man kikker etter. Men først og fremst så tenker jeg jo at motivasjon, lyst til å bli god og gjøre den jobben som krever, er det viktigste.”*

Da jeg spør trener 3, hvor viktig er motivasjon for å kunne utvikle et talent? Svarte treneren dette. *«Hvis ikke det kommer innenfra, hvis du ikke selv har lyst til å bli god som overhodet mulig, så tror jeg det er de færreste som lykkes. Så tror jeg luften går ut av ballongen rett og slett.»*

Motivasjon knyttet opp mot talentbegrepet er en egenskap utøveren bør besitte for å kunne utvikle seg, hvor det er viktig at det kommer innenfra. Motivasjon er en dynamisk egenskap som hele tiden kan utvikles og dermed være med på utviklingen av et talent.

4.2.3 Kultur

Både trener 1 og 2 har erfaring som idrettslærer i forhold til videregående skole og talentakademier. De nevner dette med kultur, i forhold til hvor viktig det er å tilrettelegge for unge utøvere, i form av samarbeid mellom skole og klubb. Likevel har de noen ulikheter i hva de legger i kultur, i forhold til tilrettelegging av trening og treningskultur.

Trener 2 har erfaring som lærer i Danmark på talentakademi, hvor treneren mener det er stor forskjell fra Norge og Danmark, når det kommer til samarbeid mellom skole og klubb. Dermed forteller personen at *“men at forskjellene er på akademiene i Danmark, der spiller gjerne alle spillerne i samme klubb, og de har de samme trenerne både morgen og kveld, og det utgjør at kommunikasjonen om spillere er enklere i Danmark enn i Norge. Hvis jeg besøker en skole i Oslo, så kan jeg høre at spillere fra 8-10 forskjellige klubber, og det vil si at de møter mange forskjellige trenere, og ikke nødvendigvis vet om spillerne har vondt i skulderen eller om man har vridet om foten. Og det er en forskjell, som utgjør ganske mye.”*

Trener 1 nevner også spesifikt område som tilsier at det kan være bedre forutsetninger for å få det tilrettelagt i forhold til utvikling innenfor idretten. *«Sånn som det å ha gått på toppidrettsgymnaser i større byer, og vært i disse større klubbene, det ligger så på sølvfat. Du får det tilrettelagt med mye fysisk trening. Jeg tror det kanskje er viktig å komme inn i en kultur, der man er opptatt av fysisk trening.»*

Videre begrunner trener 1 hva personen mener om kultur i forhold til fysisk trening med at «jeg er opptatt av fysisk trening, så da skal førsteklasse, andreklasse og tredjeklasse trene sammen. Altså jentene og guttene hver for seg. For når førsteklasingene kommer inn i styrkerommet og står der med stikken og lærer seg grunnleggende teknikker. Så står tredjeklasse der og det rasler i knebøystativet. Da tenker de at det er bare å gi beskjed, om at de kan bli like sterke som de der borte. Så det med kultur er viktig, og bare å ha noen å se opp til.»

Dermed begrunner trener 1 videre med tilrettelegging av trenere i forhold til utvikling og potensialet i en håndballspiller. Trener 1 påpeker at i større byer er det ofte bedre forutsetninger for fysisk trening og tilgang til dyktige trenere med høy kompetanse, kontra mindre byer med færre ressurser. Dermed referer treneren til egne erfaringer i forhold til dette. «Hvis du ser at de har hatt veldig gode trenere til de er 16 år, da har de på en måte maxet ut potensialet sitt. Men hvis du kommer fra en mindre plass for eksempel og ikke hatt de samme trenerne eller forutsetningene, da har du ikke tatt ut potensialet allerede som 16 år. Du har hatt et perfekt opplegg på fysisk trening, du har hatt et perfekt opplegg på teknisk-taktisk og vært masse i aktivitet. Så er det en viss alder av hvor gammel du må være, før du har fått ut potensialet, eller fått de mulighetene før det er for sent.»

Trener 1 kommer med et eksempel fra tidligere erfaringer rundt dette «i 2003 var det en jente fra en mindre plass i Norge, som kom på åpen dag på toppidrettsgymnaset. Hun var venstrehendt og hadde god spenst, men det var egentlig det hun hadde. Hun tok jeg ikke inn, men jeg tok inn en fra en større klubb, som var 165cm, som alle andre. Det er en ting jeg angrer på. Når jeg lærte etterpå at hun fra en mindre plass, har helt sikkert ikke tatt ut potensialet sitt. Men hun som kom fra større klubb, lokalspiller, som har hatt gode trenere og lært på å dra på videre spill, og lært at du skal ha høy arm og at du skal kjøre overgangsspill, så er det dette rommet du skal gå i, og ikke det der rett på spillet. Men da må spilleren være tålmodig. Da må du sjekke ut det. Når de er 16 år og har lært lite, så må de tåle litt motgang, og tåle ganske mye mentalt, men da går det også fort fremover.»

Trenerne med bakgrunn fra læreryrket har i større grad lagt vekt på skolesystemet når de nevner kultur innenfor idretten. Hvor organisering, tilrettelegging og kommunikasjon har vært viktige faktorer for et godt samarbeid og det er flere systemer som må jobbe sammen for optimal talentutvikling for spillere som både er elev ved toppidrettsgymnas og spiller i klubb.

Trener 4 nevner at er viktig å ha flere bein å stå på, da håndballkarrieren kan være slutt i morgen og mener det er viktig å kunne tilrettelegge for begge deler i form av håndball og studie. Treneren mener dette når jeg spør om hvor viktig det er å tilrettelegge for treningsmengde. Da trener 4 også har erfaring som lærer innenfor toppidrettsgymnas.

«Nei altså det er jo viktig. Du kan si for meg personlig betyr det jo ikke så meget, for jeg er ikke et talent lenger, holdt jeg på å si. Jeg er jo ferdig, men som trener så synes jeg det betyr masse. At man prøver å legge til rette for at utøveren kan få en god mulighet til å lage en dual karriere. Altså både satse håndball og samtidig satse studie. Så den dual karrieren synes jeg er meget viktig, for dessverre kan håndballen være slutt i morgen.»

Videre nevner treneren kommunikasjonen mellom trener og lærer i forhold til om spilleren går på toppidrettsgymnas og trener både morgen og kveld. *«Jeg tenker det er fint at man har en sammenheng mellom det der blir laget på formiddagen eller i skoletiden, og det der foregår på kvelden. Det er en kjempe fordel, så du ikke har tung trening på formiddagen og så får du tung trening på ettermiddagen igjen. Så derfor er det viktig mellom utøver, trener på skolen, og trener i klubb. Det er klart at i den optimale verden var treneren i klubb den samme, som var om morgenen. Det det er jo selvfølgelig ikke mulig i praksis, fordi elvene på skolene kommer fra mange forskjellige klubber.»*

Trener 3 snakker om viktigheten av å trives både privat og på håndballbanen for å kunne ha riktig fokus og utvikle seg som spiller. Treneren snakker om sin erfaring fra aldersbestemt landslag, hvor treneren var opptatt av unge spillere hadde det godt både på og utenfor banen. *«Vi prøvde å lede dem gjennom idrettsstien, livet og generelt, da det er en prosess hvor det skjer mye. Vi satset ikke bare på håndball, vi prøvde å hjelpe de med å finne en god retningslinje i hverdagen. Vi hadde kontroll på skolen, karakter, vi hadde dialog med skolen i forhold til om de hadde noen utfordringer og hvordan vi kan hjelpe. Vi mente skolen var det viktigste. Bare hvis skolen var på plass, var håndballen på plass.»*

Videre forteller treneren om hvordan de kombinerte landslaget med skole i forhold til at mange spillere gjorde lekser på samling og hadde det sosialt med det. Dette var spesielt viktig innenfor aldersbestemt landslag, da spillerne fortsatt var unge og hadde mange faktorer i livet som kunne påvirke prestasjonene på håndballen. Trener 3 hadde god kommunikasjon med spillerne i forhold til privatlivet, skole og familie som var viktige faktorer for spillerne.

Kultur bygger på en helhet av spilleren, og hvor mye som kan spille inn for at utøverne presterer på banen. Og med det mener trenerne at det er viktig for å kunne tilrettelegge for å nå så langt som mulig, og hvis ikke er det fare for å miste mange på veien til et høyere nivå.

4.2.4 Allsidighet eller tidlig spesialisering

Alle trenerne jeg intervjuet hadde en tanke eller mening rundt tematikken, som omhandlet allsidighet eller tidlig spesialisering i ungdomsårene. Det var ulike meninger i forhold til hvor tidlig man kan begynne med spesialisering innenfor idretten. Likevel hadde trenere noen tanker i forhold til hvordan man kan drive med allsidighet innenfor håndballen.

Da jeg snakket med trener 2 angående tidlig spesialisering, hadde treneren klare tanker rundt tematikken.

«Jeg kan godt tenke meg og oppleve kulturen, som at spillerne investerer masse tid i det fra 14-18 år. Jeg kan godt tenke meg at det var mer fra 18-22 år. Så man gikk all inn senere. Jeg opplever at mange spillere brenner ut tidlig. Mange av dem stopper før man finner ut hvor dyktige de kunne ha blitt. Så på den måten vil jeg gjerne skubbe det opp.»

Da jeg nevnte tidlig spesialisering, var det ulike synspunkter og meninger rundt denne tematikken. Da trener 2 hadde mer klare tanker rundt tematikken i forhold til at vi må identifisere fremfor å selektere, og flere av disse begrunnelsene kom på bakgrunn av at det var vanskelig å vite hvem som ville bli best i voksen alder. Dermed mente trener 2 at det var bedre med å vente med spesialisering av idrett så lenge som mulig, for å beholde flest mulig, lengst mulig.

«Grunntanken er at jeg ikke vet hvem som blir best når de er 16,17,18 år. Det dreier seg om å holde så mange motiverte, så lenge som mulig. For det er så mange faktorer som spiller inn for om man lykkes eller ikke. Det viktigste vi kan gjøre er å inspirer dem og bevare deres motivasjon for å holde på og stå i deres utvikling. Det tror jeg man gjør best hvis man gir mange sjansen, og føler at de blir sett og verdsatt.»

Trener 4 hadde samme grunntanke som trener 2 i forhold til at tidlig spesialisering bør utsettes så lenge som mulig. Trener 4 svarer dette når jeg spør hvilke tanker treneren har rundt allsidighet fremfor tidlig spesialisering *«jeg synes jo personlig, at det ofte alt for tidlig blir fokusert på resultat fremfor utvikling. Og jeg synes barna skal ha lov til å både spille fotball og håndball, skate, gå på turn, gå til dans og hva de ellers har lyst til så lenge som mulig. Og*

absolutt ikke en fortaler for tidlig spesialisering.»

Da jeg spurte trener 4 når spesialisering bør starte, svarte treneren dette «*Det er jo for det første når barna føler seg klare. Men jeg pleier egentlig heller å si at vi skal bygge huset nedenfra og ikke bygge taket først. Alt for tidlig begynner de med det taktiske, fremfor å ha fokus på det grunnleggende.»*

Trener 4 forklarte dette utsagnet med at det for tidlig begynner med organisert spill i tidlig alder i forhold til trekk på banen. Dette er ulike spill frekvenser i håndball, som kalles trekk. Dette er organisert spill fremfor fritt spill, da trener 4 mer en gjerne ønsker fritt spill i ung alder.

Trener 3 hadde samme tankegang når det kom til spillsystemer på banen i tidlig alder. Trener 4 sier dette «*jeg ser nesten at vi i håndball ofte gjør en feil hvor vi drar vekk litt den kreativiteten fra spillere for det begynner ganske tidlig med angrepssystemer.»*

Videre forteller trener 1 hvorfor den ikke ønsker systematisk spill i tidlig alder. «*jeg prøver å lære de unge spillerne til å forstå håndball, til å lese situasjoner, til å bruke muligheter. Da kan du merke ganske tydelig forskjell mellom de som har forståelse for idrett og de som ikke har forståelse for idrett. Så det er kanskje der talent ligger.»*

Trener 1 mener dermed at i Norge er vi i riktig tidsrom i forhold til talentutvikling innenfor håndball. I forhold til at det handler mye om å tilrettelegge og ha en god dialog mellom spiller og trener, at det var større sjanse for å utvikle seg fra tidlig alder.

Da jeg spør trener 1 om Norge er i riktig tidsrom i forhold til å drive med talentutvikling innenfor håndball, svarte treneren dette «*Ja det synes jeg. Vi er i rett tidsrom for de unge. Det er litt viktig å se hva som skjer med deg, for jeg er enig i en pubertet. Det er hjernen som utvikler seg litt, også går det litt i det og være tett på. Jeg er i en åpen diskusjon om hva som er best for videre utvikling, og kanskje det at klubb og trener eventuelt kan bli enda bedre til å tilrettelegge med alt utenforstående.»*

Trener 1 mente det var viktig med god kommunikasjon mellom trener/klubb/skolesystem på bakgrunn av belastning og at spilleren skal slippe å forsvare seg ovenfor noen av partene.

Videre forteller trener 1 om flere måter å gjøre allsidighet på innenfor håndball. Treneren forteller at utøveren trenger ikke nødvendigvis å drive med masse ulike idretter, for at det skal drives med allsidighet.

Trener 1 sier dermed at *“jeg synes det er sånn, at det er mange måter å gjøre allsidighet på. Det må gjerne være gjennom håndballen, men at man driver med masse forskjellig. Det kan være organisert gjennom håndballen. Men det er stor variasjon, ikke nødvendigvis for de driver med masse idretter selv. Men at det legges opp til variasjon i laget.”*

4.1.5 Bruken av talentmodeller

Da jeg spurte trenere om de bruker eller har brukt noe form for talentmodeller i forhold til å identifisere et talent i håndball, var dette for de fleste trenerne ukjent. Likevel nevnte flere av trenerne oppsett fra ulike talentmodeller, som for eksempel Gagné (2004) sin modell. Dette i form av kulturelle faktorer som miljø og tilpasning for videre utvikling. Eller faktorer som motivasjon, selvregulering og viljen til å trene. Dette er både personlige egenskaper og miljømessige faktorer som både er nevnt blant trenerne og talentmodeller.

Trener 1 har erfaring fra det britiske landslaget, hvor det i større grad ble brukt flere verktøy i forhold til fysiske tester. I Sverige var det en fysprofil som treneren var veldig opptatt av å bruke. Denne brukte treneren til å kartlegge spillere når det skulle samles en mindre gruppe til ulike samlinger. Dette var en form for skjema, hvor håndballkvaliteter ble vurdert. Der tok de for seg en spiller og dermed kartlegger spilleren sammen med andre trenere. For eksempel.

«Ballbehandling. Hvordan er det? Jo, det er grønt. Kast, mottak og ballkontroll. Jo det er kjempegrønt. Skudd fra bakken og lufta. Fra bakken er fint, men ikke fra lufta, ok, kanskje gult da. Finte er veldig grønt. Så går man nedover listen og ser litt. I stedet for å krysse ut på det mentale, er det gjerne sånn at der skriver man litt. Skriver litt hva man synes om spilleren og vurderer litt.»

Dette er en form for skjema treneren har brukt til å evaluere spillere, for å kunne se spillernes egenskaper. Skjemaet kan være et hjelpemiddel når trenere skal ta ut et lag til samling, hvor det gjerne er et fåtall som blir med. Skjemaet kan også vise en oversikt over hvilke kvaliteter generelt gruppen trenger eller mangler av både håndballferdigheter og personlige egenskaper blant håndballspillere. Dette er også noe som kan brukes i klubbssammenheng i forhold til å se kvaliteter blant spillere i en gruppe.

Trener 2 trekker frem talentmodellen Long Term Athlete Development, som omhandler utvikling av en utøver i form av utviklingsalder og modningsnivået til et individ. Treneren kunne se at denne teorien passer til de erfaringene treneren har gjort seg opp fra tidligere og har blitt innsisert av den modellen. Treneren går dermed videre og drar inn talentmodeller i form av deliberate practice og deliberate play, allsidighet fremfor spesialisering. Treneren sier at.

«Det her med at man kan se i håndball at det er mange av dem som har blitt best, som har dyrket flere sportsgrener tidlig. At det er en del av dem som investerer sent, at de har hatt mye deliberate play. At det ikke har vært så målrettet. Når jeg har kikket inn i de danske landslagsspillerne, kan jeg se at KT's teorier passer fint til de erfaringer jeg selv har gjort. Og til de danske spillere som har blitt dyktige, så har jeg tatt med meg inn egen måte å tenke talent på.»

Trener 4 opplevde et mer statistisk system i forhold til å identifisere et talent, gjennom antropometriske målinger. Da spillere ble kategorisert ut ifra hvilke regioner de tilhørte og dermed utført ulike fysiske tester. Treneren sier *«Da jeg var i Tyskland, da jeg var landslagssjef der, var det et system hvor de forskjellige regioner sendte deres krets lag inn. Jeg mener på det tidspunkt, nå er det noen år siden, men at det ikke har endret seg. Så er det en i nord og et i syd, og der er 120 henholdsvis gutter og jenter hver plass, som man velger ut derfra. Dette var da det tyske system som gikk ut på tall. Rett og slett alt fra skuddstyrke til noe med antropologi, hvor man skulle kunne måle om en spiller kommer til å bli høy»*

Trener 4 mener heldigvis at den internasjonale håndballen har endret seg og mener at blant mange av de beste spillerne nå, er mange av de kategorisert som små spillere, som kanskje tidligere var en dårlig forutsetning for å bli en god håndballspiller.

Videre forteller treneren at *«I Tyskland var det hvertfall et system oppbygget med forskjellige øvelser, som ga noen poeng. Og ut ifra disse poengene mente de at de kunne identifisere et talent. Noen ting kan man sikkert se, men til slutt tror jeg meget det lander på den enkelte utøver sin motivasjon og viljen til å gjøre jobben som skal til.»*

Fra tidligere i intervjuet snakket vi om at treneren var opptatt av helten av spilleren, og ikke nødvendigvis var så opptatt av stistikk. Dermed spurte jeg treneren om denne form for identifisering var litt motsigende i forhold til hvilke erfaringer du har gjort deg opp som trener. Da svarte treneren dette. *«Nei, egentlig så var jeg mer åpen og tenkte dette var spennende å prøve å se det på en annen måte. Det var jo kjempegøy for spillerne å bli målt med den helt*

nede var Syd-Tyskland og motsatt.» Trener 4 opplevde dette som en god erfaring, og kunne være en del av helheten til å utvikle en spiller innenfor håndball.

4.1.5 Trener-utøver relasjon

Ettersom jeg valgte å intervjuere trenere angående deres perspektiv på begrepet talent og identifisering av talent, fant jeg det passende å spørre dem om deres forståelse av trener-utøver relasjon og deres erfaringer som trener. Kan dette være med å påvirke hvordan et talent utvikles i håndball. Flere nevner egenskaper som god kommunikasjon blant spiller og trener i form av mulighet for utvikling som håndballspiller, er dette en viktig faktor.

Trener 2 legger vekt på at det er viktig som trener å ta gode avgjørelser på vegne av spilleren. Treneren sier dette når jeg spør hva treneren legger i en trener-utøver-relasjon. *«Det viktigste utgangspunktet for min trener-utøver-relasjon er at jeg hele tiden tenker etter om de beslutninger jeg treffer er for spilleren sin skyld eller for min skyld. Og hvis det er for min skyld, så er det feil. De beslutninger jeg treffer skal være for spilleren sin skyld. Det skal være for atleten sin skyld. Jeg synes det er så avgjørende når man er spiller utvikler at man ser anerkjennelsen i og kunne utvikle dyktige spillere.»*

Trener 2 nevner videre forskjellen mellom å trene unge spillere i forhold til eldre, og være klubbtrener fremfor å jobbe i forbundet. Treneren opplever å lære spillere lettere å kjenne som klubbtrener fremfor å jobbe med spillere innenfor forbundet, da det tilbringes mer tid med spillere i klubb og lettere å bygge en relasjon. *«Jeg tror det merker en del forskjell på en trener som har en god relasjon til sine spillere i forhold til en som kanskje ikke har det eller ser det på den måten. Samtidig synes jeg at det kan være vanskelig å skape relasjon når du er forbundstrener fordi du ikke lærer spillere så godt å kjenne som hvis du er klubbtrener. Jeg opplever dessverre at det kan være vanskelig å skape, hva kan man si det er vanskelig å utviske maktforhold at det med å være i øynehøyde med spillerne og spillerne tør å gå til deg og fortelle hvordan de har det eller si hvorfor du gjorde det eller hvorfor spillet jeg ikke mer. Jeg opplever i en forbundsregi at de er så redd for å miste deres landslagsplass at de har utrolig vanskelig ved å være ærlig. Det er en stor ulempe i forhold til spillerutviklingen.»*

For trener 4 er det viktig med en god relasjon til spillere i klubb i form av at spilleren føler seg sett og ivaretatt. Treneren mener også dette kan være en refleksjon i forhold til prestasjoner på banen. *«For meg er det viktig. Jeg har tro på at hvis hele mennesket har det godt, så presterer vi også bedre og kan bedre få våre potensialet ut i full blomst. Og derfor prøver jeg å få vite så mye om spillerne, som de gir meg lov til. Og for meg er ikke den respekt av spilleren skal se opp til meg fordi jeg er trener. Nei vi møter hverandre i øyehøyde. Så har jeg bare en annen rolle enn det de har i kampene. Også håper jeg og tror at de respekterer meg litt bedre, hvis de også synes jeg er okay å jobbe med.»*

Trener 3 har derimot opplevd motstand i forhold til ulike personligheter relatert til aldersbestemt landslag. En opplevelse som tilsier at for noen spillere var det vanskelig å tilpasse miljø og spillestil og dermed vanskelig å jobbe med. Dette var for treneren utfordrende, da det ble en del av utvelgelsesprosessen i landslag, og måtte ta høyde for at personligheten også passet inn i spillergruppen, samtidig som den skal se på håndball kvaliteter på banen. Treneren forteller generelt om trener-utøver relasjon innenfor landslag. *«Så når det gjelder personligheter, er det mange personligheter på banen. Personlighetsmessig var det ikke så lett. Men vi ser etter de som har den rette motivasjonen til å drive med idrett. Som er åpen og ærlig for å lære nye ting. Å prioritere laget. For ikke å sette deg selv på første plass. Vi ønsker at alle bidrar med team utvikling på ulike stadier, metoder også videre. Det var noen av dem som kom ut som stjerner fra klubber. Vi måtte sette dem på plass. En god del av dem var veldig åpne for det. De takket ja til rollen, de var veldig stolte over å være en del av landslaget. Noen av dem var svært vanskelige å få på plass. Så vi sa at hvis du ikke vil endre det slik vi vil, vil du ikke være en del av landslaget. Så selv om du har store ferdigheter som håndballspiller, men du passer ikke inn i gruppa. Det vil være veldig vanskelig for deg å finne et sted. En god del av dem godtok det. De var åpne for forandring. Mentalt må vi se etter de som ikke vil sprekke under press. De som må opp under press og trekke laget med. En god del av dem hadde muligheten til det. Det er bra for meg som trener å se at en god del av dem spiller på seniorlandslaget. Så det betyr at vi gjorde en god jobb i utvelgelsesprosessen. Så det er ganske bra.»*

5.0 Diskusjon

Den første delen av diskusjonen vil ta for seg talentbegrepet og identifisering av et talent i håndball. Denne delen omhandler i større grad om tematikken i forhold til begrepet talent og hvilken forståelse trenere har om talentidentifikasjon. Og vil i utgangspunktet undersøke hovedproblemstillingen.

«Hvordan forstår håndballtrenere talentbegrepet?»

5.1 Trenernes forståelse av talentbegrepet

Trener 1

Trener 1 sin forståelse av talentforståelse kan ses i lys av Ommundsen og Høigaard (2008) artikkel i forhold til at de mener at trenere har et for snevert syn på talentbegrepet. Dette talentbegrepet er basert på snevre og ufullstendige kriterier i form av fokus på fysiske og motoriske ferdigheter, hevder de. Talent innebærer langt mer enn disse elementene, nemlig mer evnen til selvregulering, viljestyrke, stresstoleranse og evnen til å takle egne følelser. Egenskaper og forutsetninger trener 1 nevner i forhold til talentidentifikasjon er blant annet søke motstand for utvikling, omfavne leken, selvregulert læring og kunne tilpasse seg andre spillere. Men det treneren trekker frem som det viktigste er motivasjon og den indre driven til å kunne utvikle seg, samt muligheten til å tåle motgang og kunne ta beskjeder og bevegelser raskt i form av en coachable egenskap. Dette er gjerne mer generelle faktorer som treneren legger vekt på i form av utvikling av et talent, og selv om treneren også var innom tekniske og taktiske ferdigheter, så var det disse egenskapene treneren la vekt på.

Trener 1 nevner også egenskapen «coachable» i forhold til å ta bevegelser og tilbakemeldinger raskt. Denne type egenskap kan knyttes opp mot Johansen et al. (2009) som beskriver et utvidet talentbegrep som evne og mulighet til å utvikle sitt potensial. Da spilleren tar tilbakemeldinger eller beskjeder bedre, er det større mulighet for å utvikle seg. Dette kan også være en viktig egenskap, for å utvikle seg til å bli et talent i håndball.

Trener 2

Trener 2 sin forståelse av talentidentifikasjon settes i lys av et sitat fra Sæther (2017) som sier at «dersom man i selekteringen `bestemmer` hvem som skal bli fremtidens toppspillere og avskriver spillerne som ikke er gode nok på det gitte tidspunktet, står man i fare for å miste enormt mange talenter.» (Sæther, 2017). Trener 2 mener det er viktig å motivere flest mulig, så lenge som mulig i form av at man identifiserer fremfor å selektere. Treneren nevner tre punkter når den beskriver talentbegrepet. Det første punktet er at noen gode forutsetninger kreves, som kan tilsvare en fordel på banen. Andre punktet er når videre utvikling skal skje, kreves det at spilleren har et treningstalent eller evnen til å trene. Dermed er siste punktet miljø og tilrettelegging i form av å ivareta forutsetningene og videreutviklingen på best mulig måte.

Treneren 2 sin forståelse av talentbegrepet tar dermed utgangspunkt i lys av Gagné (2004) sin modell for ferdighetsutvikling. Spillere som gjerne utvikler seg til å bli talenter har gjerne hatt en god forutsetning i forkant, men at veien videre tilsier at spilleren må kunne ha et treningstalent for å kunne utvikle seg til å bli en god håndballspiller. Talent er systematisk utviklede ferdigheter. Talent oppstår med andre ord ikke før utøveren selv gjør en aktiv innsats. Dette er noe trener 2 beskriver i form av sin forståelse for talentbegrepet, at spillerne gjerne må ha noen gode forutsetninger, men videre utvikling kreves et treningstalent.

Trener 3

Trener 3 sier som Sæther (2019) at talentbegrepet er vagt og vanskelig å forklare og derfor også vanskelig å måle. Dermed sier treneren at talent er ikke en egenskap du kan velge og si at det er et talent. Treneren fokuserer dermed på at talent utøver seg i form av trening og struktur. Videre nevner treneren at personen har utviklet sitt syn på begrepet og videreutviklet tankegangen med at et talent innenfor håndball er mer enn bare å score mye mål. Dermed er det vanskelig å måle hvem som er et talent, da et talent kan være domenespesifikt i form av ulike posisjoner, kroppsform, personlige egenskaper og tekniske- og taktiske håndballferdigheter.

Du kan også si at trener 1 har gått fra et mer snevert syn på talentbegrepet til et mer dynamisk syn i form av Yngvar Ommundsen (2011) sin forskning. Som viser til to måter å se talentbegrepet på 1) statisk talentbegrepet (snevert) og 2) dynamisk talentbegrep (utvidet). Snevert syn tilsier talentbegrepet er preget av høyt prestasjonsnivå i tidlig alder basert på at

talent er medfødt og i mindre grad kan kompenseres med trening. Da trener 1 nevnte at fysikk blant yngre spillere kan spille en rolle i tidlig alder. Med videreutviklet synet mer dynamisk i form av at det kreves et treningstalent for å kunne utvikle seg som håndballspiller. Denne tankegangen kan også ses i lys av Gagné (2004) sin talentmodell i form av egenskaper som er medfødt og utrente, men kan anses som et utgangspunkt for videre utvikling.

Trener 4

Trener 4 starter med at forklare noen spisskompetanser, som beskriver et talent. Treneren starter med å nevne tekniske og taktiske ferdigheter, før treneren går over til mer generelle egenskaper. Treneren nevner dynamiske egenskaper som motivasjon, hardt arbeid og gode verdier, som treneren vektlegger for å skape et talent. Treneren mener selv å ha hatt et dynamisk syn på talentbegrepet og mener det er mange faktorer som spiller inn for å kunne identifisere et talent. Da treneren også nevnte både fysiske ferdigheter, på lik linje som personlige egenskaper og andre utenforstående faktorer, viser det at treneren primært har hatt et bredt syn på begrepet og tatt høyde for andre utenforstående faktorer når treneren identifiserer et talent. Basert på trener 4 sitt syn på talentbegrepet og identifikasjon av et talent i håndball består av flere faktorer, både håndballferdigheter og miljømessige faktorer. Kan trener 4 sitt syn på tematikken både ses i lys av Ommundsen (2011) sin forskning om et dynamisk (utvidet) syn på talentbegrepet og Gagné (2004) sin talentmodell, som tar for en sammensatt forståelse av begrepet i form av personlige egenskaper og miljømessige faktorer.

Man kan også se på trener 4 sin tankegang rundt tematikken «talentmodell», som en dynamisk egenskap. Da treneren nevnte bruken av talentmodeller i Tyskland, som var i større grad mer fokus på statistikk, hadde ikke selv treneren dette fokuset, men mente det var lærerikt og åpen for tankegangen. Dermed kan man se på synet til treneren som en dynamisk egenskap, som fleksibel og i stand til å endre seg over tid eller tilpasse seg ulike situasjoner. Dynamiske egenskaper kan utvikles og forbedres gjennom læring, trening og erfaring. Dette skiller dem fra statiske egenskaper som forblir uendret over tid.

5.1.2 Sammensatt forståelse av talentbegrepet

Som nevnt tidligere hadde trenerne flere fellesnevnerer nå de snakket om talentbegrepet og forståelsen av talentidentifikasjon blant håndballspillere. Trenerne fokuserte i større grad på unge håndballspillere, når de kom med eksempler og mente det var mer relevant i form av begrepet talentidentifikasjon. Trenerne har valgt å fokusere på en bredere tilnærming til talentidentifikasjon, ved å vurdere motivasjon, treningsvilje og selvregulert læring som viktige egenskaper hos potensielle talenter. Dette er dynamiske ferdigheter som kan endres, utvikles og tilpasses i ulike situasjoner. Disse ferdighetene er vanskelig å måle og kan nødvendigvis ikke alene identifisere et talent. Likevel kan disse dynamiske ferdighetene som helhet være avgjørende for suksess og videre utvikling som håndballspiller i forhold til å trives og tilpasse ulike situasjoner og skiftende miljøer, som kan være en del av idretten i utvikling. Da trenerne anvender dynamiske ferdighet når de beskriver tilnærmingen av talentbegrepet, er det ikke nødvendigvis kun statiske ferdigheter et talent bør besitte for å bli ansett som et talent, men heller tvert imot. Da dynamiske ferdigheter er ferdigheter som kan utvikles, kan det i større grad vise seg at trenerne har en utvidet forståelse av talentbegrepet.

Trenerens forståelse av talentbegrepet kan ses i lys av Enoksen (2002) som mener det gradvis har skjedd et paradigme i forhold til hvordan man betrakter mennesket. Ved at man har flyttet fokuset bort fra ensidig syn på mennesket, og fokuserer i større grad på helhetlig forståelse av grunnleggende sammenheng mellom det fysiske, biologiske, psykologiske, sosiale og kulturelle fenomener. Dette kan også overføres i hvordan vi ser på helten av en idrettsutøver, knyttet opp mot prestasjon. Hvor det er flere faktorer som spiller inn for å utvikle et talent i håndball.

I følge artikkelen til Sæther (2019) beskrev de talentbegrepet som vagt og vanskelig å måle ut ifra omstendighetene (Sæther, 2019a). Trenerne mente også at talentbegrepet var vagt og vanskelig å forklare. Trenerne hadde ulike forståelser av begrepet og hva de la vekt på når de beskrev begrepet, men hadde likevel flere fellesnevnerer.

Yngvar Ommundsen forklarer talentbegrepet fra to synsvinkler i form av statisk og dynamisk. Statisk talentbegrep ble dermed sett på som et mer snevert syn på begrepet og tilsier at høyt og tidlig prestasjonsnivå innenfor idretten tilsier i høyeste grad og være medfødt og kan ikke kompenseres med å trene eller øve mye. Det dynamiske talentbegrepet er i større grad mer utvidet og tar utgangspunkt i at prestasjoner og ferdigheter er oppnådd gjennom trening. Både trener 2 og 3 mente at noen gode forutsetninger fra tidlig alder kunne være en fordel. Men for

videre utvikling, måtte utøveren kunne ha et treningstalent. Ellers nevnte ingen av de andre trenerne overførbare genetiske fordeler eller gode forutsetninger i form av et talent. Det ble heller ikke fokusert på i oppgaven, og ble dermed tatt utgangspunkt og forståelse i at trenernes syn er i større grad har et dynamisk syn rundt talentbegrep. Dette er i form av at faktorer som ble nevnt i forhold til at et talent innenfor håndball er i større grad bygget opp av fysiske, mentale og sosiale ferdigheter, som tilsier å være faktorer som bygger opp av at et talent gjennom hardt arbeid og trening, og ikke nødvendigvis noe med genetikk å gjøre. Dette la heller ikke trenerne vekt på når jeg snakket om begrepet eller utøveren.

Likevel kan de diskuteres når trener 2 og trener 3 nevnte at noen utøvere har bedre forutsetninger enn andre spillere fra tidlig alder, der refererte de gjerne til gutter. Ulikheter i forutsetninger for utvikling var noe Gagne (2004) fremhevet i sin talentmodell, hvor utøvere hadde ulikt utgangspunkt i form av sosio-emosjonell atferd, kreative egenskaper eller sensomotoriske ferdigheter. Dette var likevel noe trener 2 og trener 3 ikke fokuserte på og har i senere tid delvis endre sitt syn på om det kvalifiseres som et talent. Da trenerne mente at etter hvert er utøveren avhengig av å ha et treningstalent for videre utvikling.

Howe, Davidson og Sloboda (1998) sin forståelse av talentbegrepet er at det viser til fem egenskaper en utøver må oppfylle for å bli karakterisert som et talent. Dermed går de inn på egenskaper i form av genetiske overførbare strukturer eller til en viss grad medfødt. For det andre vil det ikke vise talentets fulle potensiale fra tidlig alder, men mulighet for å se identifikasjoner til et talent. Dette vil fagfolk kunne identifisere før eksepsjonelle nivåer har blitt vist. For det tredje vil disse tidlige indikasjonene på talent gi grunnlag for å forutsi hvem som vil utmerke seg videre. Og for det fjerde er det kun et fåtall som vil utvikle seg til å bli talenter. For det femte er talent relativt domenespesifikt.

Dette er egenskaper trenere jeg har intervjuet, ikke har valgt å ha fokus på i forhold til når de beskrev et talent. Flere trenere mente det var vanskelig å forutsi hvem som kunne utvikle seg til å bli et talent på bakgrunn av mange utenforstående faktorer. Trenerne mente dette var et forløp over tid og dermed vanskelig å se fra tidlig alder. Og der var heller ingen trenere som snakket noe om antall i forhold til hvem som kan utvikle seg til å bli et talent. To av trenerne nevnte dermed at et talent i ung alder er dominert av fysikk i større grad på guttesiden. Da dette kunne være en fordel blant gutter i tidlig alder, men for videre utvikling måtte spilleren ha et

treningstalent. Dermed var det ingen av trenerne som mente dette var avgjørende, og ikke nødvendigvis at genetik hadde noe med betydningen av hva som definerer et talent. Noen av trenerne fremhevet håndballspesifikke egenskaper innenfor tematikken, mens alle trenerne nevnte i større grad generelle ferdigheter som personlige og mentale egenskaper. Trenerne nevnte også utenforstående faktorer som ikke hadde noe med personligheten eller ferdigheten til spillere, men mer i form av andre faktorer som kultur og tilrettelegging for å oppnå talentstatus.

Som nevnt tidligere var det trenerne som mente at det var vanskelig å forutse hvem kommer til å utvikle seg til å bli et talent, og mente talentidentifikasjon var et forløp over tid.

Videre i oppgaven vil disse belyses og gå dypere inn i faktorer som trenerne felles mente hadde betydning for et talent. Det omhandler egenskaper som motivasjon og faktorer som kultur og bruk av retningslinjer fra trenerne som tilrettelegging, relasjon og bruken av talentmodeller. Videre forskning kan ses i lys av Gagne (2004) sin talentmodell i forhold til å sette spilleren opp mot utenforstående faktorer som kan være med å bygge en helhet av hva som definerer et talent i håndball. Da Gagne (2004) sin talentmodell bygger på både intrapersonlige egenskaper og miljømessige faktorer.

5.1.3 Sammensatt forståelse av begrepet blant trenerne

I denne delen skal jeg knytte opp sammensatte meninger, trenerne hadde angående begrepet og knytte det opp mot tidligere teori. Da begrepet er bredt, hadde likevel flere trenerne en sammensatt forståelse av hva begrepet innebærer.

Trener 2 og trener 3

Både trener 2 og 3 har utviklet sitt syn på hva som identifiserer et talent i håndball. De nevner begge samme egenskaper når de snakket om begrepet. Begge trenerne forklarte at før kunne de definere et talent ut ifra statistikk. Dette har endret seg gjennom erfaring og forståelse av begrepet. De nevnte også begge at fra tidlig alder dominerer gjerne fysikken blant gutter, og det kunne være med å avgjøre om noen ble ansett som et talent innenfor håndball. De har dermed utviklet tankene sine eller bare blitt mer ydmyk rundt begrepet. Dette kan tilsi at trenerne har gått fra et mer statisk syn på begrepet og utviklet det til mer dynamisk syn på hva som ligger i talentbegrepet.

Både trener 2 og 3 har en forståelse av talentbegrepet basert på forskningen til Gagné (2004) sin modell, som tilsier at noen gode forutsetninger fra tidlig alder kan være en fordel. Men for videreutvikling mente begge trenerne at de måtte ha et treningstalent. Det kan også betyr at trenerne i større grad har trent gutter fra tidlig alder, da det er tydeligere at det er større forskjell på gutter i tidlig alder, i forhold til jenter i tidlig alder. Gutter har potensielt større ulikheter når det gjelder kropp og vekst, noe som også kan gi fordeler på banen på grunn av variasjoner i kroppsstørrelse, høyde, vekt og fysisk kapasitet blant gutter.

Trener 2 og trener 3 mener også at yngre spillere må jobbes mer med, da de i større grad er mer utålmodige. Trener 3 mener at det er på grunn av utviklingen skjer raskere i ung alder da de utvikles mer i forhold til kropp og fysikk, men når de kommer i 17-18 års alderen vil denne utviklingen gå roligere og dermed føre til utålmodighet. Disse meningene kan ses i lys av Sæther (2017) som mener at dersom man i selektering bestemmer hvem som kommer til å bli fremtidens toppspillere og avskriver spillere som ikke er gode god på nåværende tidspunkt, står man i fare for å miste mange talenter. Dette kan også knyttes opp mot Vaeyens et al. (2005) som mener at det å identifisere et talent, tenker man mer langsiktig ved å vurdere spillere som kan bli god over tid. I forhold til å selektere hvor man velger ut spillere som er best ved et gitt tidspunkt. Meningene til trener 2 og trener 3 kan dermed støttes opp med at talentidentifisering er et forløp over tid, som kan være med å beholde talenter lenger. Med å identifisere talenter i senere alder kan det også være lettere å finne «riktige» spillere å satse på, da de i større grad er mer videreutviklet i form av teknikk og fysikk.

Trener 1 og 2

Tvedt et al (2015) opplyser at bak den norske toppidrettsmodellen spiller organiseringen av toppidrett en avgjørende rolle for utøvernes prestasjoner og internasjonale suksess. Toppidrettsmodellen tilsier at flere aktører i samspill skal jobbe sammen for å gi utøverne best mulig forhold til toppidrett satsning. Et mål for den norske toppidrettsmodellen er at unge må kunne sikres faglig kvalitet og veiledning innenfor rammen av et helhetlig oppvekst- og treningstilbud. Ettersom trener 1 og trener 2 begge har erfaring som lærere ved et toppidrettsgymnas med spesialisering innen håndball, la de vekt på at en viktig faktor for å utvikle seg som håndballspiller er å få tilrettelagt trening fra trenere som kan fremme utviklingen av spilleren blant annet. Dette er sett i lys av skolesystemet, og rettet mot spillere

som både er elev ved toppidrettsgymnas og spiller i klubb. Det handlet om at det er viktig å ta høyde for dette som trener, da dette er en faktor når spilleren gjerne kommer på trening senere på dagen. Henriksen (2010) mener at for å kunne tilrettelegge for talentutvikling må det skapes et godt utviklingsmiljø hvor læring og utvikling kan finne sted. Et utviklingsmiljø omhandler alle aspektene som foregår rundt aktiviteten og dermed også påvirke hvordan spillere utvikles. Begge trenerne mente at på veien til et tilrettelagt utviklingsmiljø handler det om kommunikasjon mellom trener og lærer. Dette var på bakgrunn av belastning i forhold til at spillerne gjerne trente håndball både på dagtid og kveldstid ofte. Trenerne mente dette var en viktig faktor i forhold til tilrettelegging og utvikling av spillere, på veien til et talent. Dette gjelder i hovedsak spillere som både er elev på toppidrettsgymnas og spiller i klubb, dette tilsier likevel ikke at spillere som ikke er elev på toppidrettsgymnas ikke blir ansett som et talent. Men relevant i forhold til bakgrunnen til trener 1 og trener 2, da begge har erfaring som lærer ved toppidrettsgymnas og brukte dette som eksempler under intervjuet. Det ble også nevnt at det er en relevant alder i forhold til begrepet «talent», da spillere er i en utviklingsfase på flere områder.

Trener 1 og 2 er begge overrasket over spillere som har utmerket seg som et talent i senere tid, i forhold til forutsetningene av spillerne i ung alder. På bakgrunn av det mener de er vanskelig å kunne forutse hvem som kommer til å bli et talent. Dette støttes opp av et sitat fra Elfrink-Gemser (2011) som tilsier at det er vanskelig å forutse og måle hvem som blir suksessfulle utøvere fra de er barn og ungdom. Dette sitat støttes også opp av Peterson (2011) som mener det ikke er bestemt at utøveren som ikke er god nok i 9 års alderen, ikke kan nå langt i en alder av 25 år.

Videre kan denne meningen ses i lys av et sitat fra Sæther (2017) som sier at «Dersom man i selekteringen «bestemmer» hvem som skal bli fremtidens toppspillere og avskriver spiller som ikke er gode nok på det gitte tidspunkt, står man i fare for å minste enormt mange talenter.» Dette har begge trenerne erfaring med i form av arbeidet de har gjort med håndballspillere i ung alder. Da trener 2 mener det er vanskelig å forutsi hvem som i ung alder utgjør seg videre til å bli ansett som et talent. Og ønsker dermed treneren og kunne gå bredere ut for å motivere flere, lengst mulig. Trener 2 mener dermed at man bør utsette tidlig spesialisering og vente med selektering. Trener 1 hadde en annen oppfatning i forhold til at Norge er i riktig tidsrom i forhold til å identifisere og satse på et talent, men det krever mer arbeid og tilrettelegging i forhold til at spillere i ung alder trenger mer erfaring og rutine.

Trener 3

Trener 3 foretrekker mindre bruk av spillsystemer i ung alder for å oppmuntre spillere til å forstå spillet tidlig, uten å bli fortalt hva de skal gjøre. Dersom spillere kan løse oppgaver på banen selvstendig, utenfor de fastsatte systemene, mener treneren at dette kan være en kvalitet hos et talent innen håndball.

Ettersom flere trenere refererte til motivasjon og selvregulert læring som egenskaper hos talenter, understreker dette også noe som ifølge Baker & Young (2014) er viktig for å oppnå ekspertnivå innen idrett. Trenerne beskriver selvregulert læring som å aktivt søke utfordringer for å utvikle seg som spiller, eller å kunne utfordre egen læring ved å stille spørsmål om hvorfor visse handlinger utføres. En annen trener nevnte selvregulert læring i sammenheng med spill på banen, hvor spilleren kan utforske og lære spillforståelse utenom etablerte rammer eller systemer i trening eller kamp situasjoner.

5.2 Hvilke faktorer er med å påvirker et talent

Denne delen vil det drøftes mer om utenforstående faktorer som kan være med å påvirke talentidentifikasjonen. Dette kan blant annet være kultur, motivasjon, verktøy i form av talentmodeller eller en trener-utøver-relasjon. Dette er egenskaper som trenerne har lagt vekt på når de beskriver et talent og hvilke utenforstående faktorer som kan være med å bygge et talent. Denne delen av diskusjon fokuserer på underproblemstillingen av oppgaven.

«Hvordan forholder trenere seg til identifisering og selektering av talenter i Norge?»

5.2.1 Motivasjon

Motivasjon så ut til å være en avgjørende egenskap et talent besitter for å kunne utvikle seg som håndballspiller, da alle trenerne nevnte begrepet «motivasjon» knyttet opp mot begrepet «talent». Da det heller ikke ble spurt direkte om motivasjon i intervjuguiden, valgte likevel treneren å nevne det i kontekst med tematikken. Treneren nevnte motivasjon i flere tilfeller også knyttet opp mot flere ulike tematikker i løpet av oppgaven. Hvordan viktigheten av motivasjon var med på utviklingen som håndballspiller, og i forhold til riktig og feil motivasjon i forhold til indre og ytre motivasjon. Trenerne mente det også var lettere å jobbe med spillere som hadde motivasjon til å ville utvikle seg, kontra de som ikke hadde det. Flere trener nevnte også

muligheten til å bli satset på og verdsatt som spiller i ung alder, kunne være en bekreftelse på økt motivasjon blant spillerne.

Trener 1

Trener 1 beskriver motivasjon som en viktig faktor, et talent må ha for å kunne utvikle seg. Treneren mener dette er en av de viktigste egenskapene en spiller kan ha og det indre drivet. Som Baker & Young (2014) sier at motivasjon og selvregulert læring er blitt foreslått som viktige faktorer for å nå et ekspertnivå (Baker & Young, 2014). Dette er to egenskaper som trener 1 nevner er viktig for å kunne utvikle seg som håndballspiller. Videre snakker Baker & Young om et mestringsorientert motivasjonsklima, som handler om å sette spilleren i situasjonsbestemte faktorer. Dette er et eksempel trener 1 bruker når treneren beskriver motivasjon og mestringsfølelse blant unge håndballspillere. Med å kartlegge styrker og svakheter av spilleren, vil treneren kunne sette spilleren i situasjoner, som utgjør at spilleren vil kunne kjenne på mestringsfølelse og kunne gi motivasjon til videre utvikling.

Trener 2

Trener 2 snakker om motivasjon i et bredt format med at treneren nødvendigvis ikke snakker direkte om begrepet, men står for at man skal motivere mange over lenger tid for å ivareta og utvikle talenter. Treneren snakker også i større grad om sin egen rolle som trener og hvordan man kan beholde flere spillere innenfor idretten med å motivere de på riktig måte. Treneren mener det er større sjans for å beholde og motivere flere, hvis det ikke blir for seriøst for tidlig og ønsker i større grad allsidighet fremfor tidlig spesialisering. Treneren sitt syn på tematikken kan ses i lys av forskningen til Côte (2011) som mener at barn som deltar i flere idretter kan ha en positiv innvirkning på motivasjonen, for heller å spesialisere seg innenfor idretten når det blir nødvendig.

Trener 3

Trener 3 snakker om indre og ytre motivasjon i forhold til å kunne utvikle seg som håndballspiller. Treneren snakker dermed om riktig motivasjon i form av at utøveren må kunne ønske å utvikle seg for egen vilje og ikke på bakgrunn av hva andre ønsker. Dette reflekteres inn i forskningen til Skaalvik & Skaalvik (2013) i form av indre og ytre motivasjon. Trener 1 mener den indre motivasjon er det som kreves for å kunne utvikle seg og at spilleren selv ønsker å gjøre jobben.

Ytre motivasjon er andre påvirkninger eller andre eksterne faktorer, som treneren nevner kan være penger, status og bli god på vegne av andre. Treneren mener det er greit hvis utøveren har denne type motivasjon, men det er kort effekt med det. Trener 1 sine tanker om motivasjon kan ses i lys av tankene til Skaalvik & Skaalvik (2013) som beskriver indre motivasjon som av at individet driver med en aktivitet fordi det finner denne aktiviteten interessant, og viser interesse for aktiviteten av egen bestemmelse, der aktiviteten uavhengig av belønning eller straff som blir brukt som forsterkere.

Trener 4

Trener 4 vektlegger betydningen av indre motivasjon hos spilleren og sin egen rolle som trener når det gjelder motivasjon. Treneren ser på den riktige typen motivasjon som en vesentlig del av håndballspillerens utviklingsprosess. Ifølge treneren stammer denne typen motivasjon fra individets indre drivkraft, kjent som indre motivasjon. Dette innebærer at spilleren engasjerer seg i aktiviteten fordi den interesserer dem og fordi de selv ønsker det, uavhengig av ytre belønning, straff eller påvirkning fra andre som ønsker at utøveren skal delta i idretten. I henhold til Skaalvik & Skaalvik (2013) oppstår indre motivasjon bare når behovene for tilhørighet, selvbestemmelse og kompetanse er tilfredsstillt.

Trener 4 tar også opp sin egen rolle som trener når motivasjon diskuteres. Ved å fokusere på sin evne til å motivere spillere og bidra til deres utvikling, erkjenner treneren sitt ansvar for å gi den nødvendige motivasjonen til spillerne. Dette kan innebære å balansere presset for å oppmuntre utvikling uten å overbelaste eller underbelaste spillerne på håndballbanen. Rees & Van der Meer (2003) mener at et ønsket resultat av et godt utviklingsmiljø med gode trener-utøvere relasjon er en del av motivasjon for spilleren. Da utvikling krever innsats og arbeid, som er direkte avhengig av spillerens motivasjon. Rees & Van der Meer (2003) mener motivasjon er innebygd eller eksternt påvirket gjennom et positivt miljø og gode relasjoner. Trenerens rolle spiller også en avgjørende rolle som motivator for spillergruppen og for å skape en felles drivkraft blant spillerne. Dette er også med på å skape en trygghet i forhold til spillere som kontinuerlig ønsker å utvikle seg. Motivasjon, miljø og trenerens rolle er ikke selve talentbegrepet, men betydning for om spiller kan utvikle seg som håndballspiller.

5.2.2 Kultur

Kultur hadde ulik betydning for trenerne i forhold til tematikken. De satt begrepet sammen i forhold til det å kunne lære av eldre, tilrettelegging av idrett i forhold til boplass og samspill mellom trener og lærer i forhold til unge spillere i både klubb og idrettsgymnas.

Treneren la vekt på at tilrettelegging av treningsmiljø utspiller en viktig rolle med tanke på å ivareta spillerne og muligheten til å kunne utvikle seg. Med tanke på at flere av trenerne har bakgrunn fra læreryrket ved idrettslinjen, mente trenerne at det var viktig med god kommunikasjon mellom trener og lærer for å tilrettelegge på best mulig måte. Dette utgjør at spillerne ikke trenger å føle på å måtte forsvare seg for noen av partene. Da jeg ikke har valgt å fokusere på skolemiljø i oppgaven er det likevel tatt med i den grad at flere av trenerne har erfaring som idrettslærer og dermed brukte dette som en erfaring og eksempler når de ble intervjuet. Det tilsier likevel ikke at et talent innenfor håndball nødvendigvis går på idrettslinjen for å bli ansett som et talent.

Trener 1 nevnte område i forhold til bedre opplegg i større klubber, også at større byer har gjerne mer tilrettelagt i forhold til at spillere har ressurssterke personer rundt seg fra tidlig alder. Dermed kan en argumentere med at enkelte utøvere har bedre forutsetninger enn andre. Ulikheter i forutsetninger for utvikling er noe Gagné (2004) sin Differentiated Model of Giftedness and Talent (DMGT) fremhever. Ifølge DMGT har en utøver ulikt utgangspunkt for hva kreative egenskaper, sosio-emosjonell atferd eller sensomotoriske ferdigheter angår. Utøverne vil i ulik grad starte med ulike forutsetninger, som videre kan utvikles. Trener 1 snakker om utøvere med disse ferdighetene, som i tidligere alder har fått mer tilrettelagt og dermed maksimalisert potensialet sitt fra tidlig alder, fremfor andre utøvere som ikke i like stor grad har fått det tilrettelagt med like erfarne trenere og fysisk opplegg i mindre klubber og byer. Dette har nødvendigvis ikke noe avgjørende for hvem som resulterer i å bli et talent, men kan være en faktor til videre utvikling som håndballspiller for nå toppen.

Dette menes med at en spiller som har vokst opp i større by og klubb, som for eksempel Oslo område har fått det mer tilrettelagt i forhold til bedre trenere og fysisk opplegg, i forhold til en spiller fra mindre klubb og plass, som kanskje ikke har hatt like gode forutsetninger.

Trener 3 mener at nyere generasjon av håndballspiller er mer utålmodig. Treneren nevner spillere som dominerte i form av fysikk fra tidlig alder, som i senere tid har blitt tatt igjen av andre med sen utvikling, og opplever og måtte jobbe mer for videre utvikling.

Trener 1 opplever dermed at unge håndballspillere er mottagelig til beskjeder, men det må forklares tydelig. Treneren har også opplevd at unge håndballspillere oppleves som mer utålmodige i forhold til spilletid, og forklarte at utvikling må skje i riktig rekkefølge. Dette er ut ifra hva spilleren trenger på nåværende tidspunkt for videre utvikling. Treneren mener det er viktig å kartlegge hvilke styrker og svakheter spillerne har for å kunne utvikle og forbedre seg og dermed sette spillerne i disse situasjonene for å kunne gjøre akkurat det.

5.2.3 Allsidighet fremfor tidlig spesialisering

Trenerne mener i større grad at det viktig med allsidighet fremfor tidlig spesialisering innenfor idretten. Noen trenere mener det er flere måter å gjøre allsidighet på innenfor håndballen, andre nevner begrepet i form av å drive på med flere idretter samtidig. Dette diskuteres i hovedsak spillere i ung alder og når det er innafor å begynne med spesialisering innenfor kun en idrett. Trenerens mening kan knyttes opp mot forskningen til Côté (1999) deliberate play, som bygger på allsidighet, og deliberate practice, som bygger på mer målrettet trening.

Trener 2 og trener 4

Trener 2 og trener 4 sine tanker og meninger kan ses i lys av forskningen til Cote (1999) som snakker om deliberate play, hvor målet er å skille målrettet trening mot mer lekbetonte aktiviteter innenfor ung alder. Begge treneren tenker allsidighet fremfor tidlig spesialisering og nevner at det er fint at unge holder på med flere idretter fra de er barn. Begge trenerne ønsker å skyve spesialisering av idrett enda lenger opp i alder. Trener 4 mener at innenfor en idrett, frem til 16 års alderen bør det kunne være kun fokus på grunnleggende ferdigheter som kast og mottak for eksempel. Treneren nevner det er synd og se håndballspillere i 12-14 års alderen som kjører såkalte systemer eller trekk på banen. Det mener treneren er for tidlig. Trener 4 ønsker mer allsidighet og støtter opp om deliberate play, og ønsker at barn skal holde på med så mange idretter den selv ønsker før den eventuelt er klar til å kun satse en idrett. Trener 4 støtter

Trener 2 ønsker at utøverne investerer mer tid i idretten fra 18-22 års alderen, og går all inn senere. Dette blir understreket ved at treneren mener at fokuset på allsidighet fremfor tidlig spesialisering fører til at flere spillere forblir aktive over lengre tid. Treneren har erfart at tidlig spesialisering kan føre til at spillere brenner ut raskere, og det øker risikoen for å miste mange talenter.

Treneren mener som Côté (1999) at aktiviteten bør være motiverende og tilfredsstillende med tanke på å oppnå mestringsfølelse. Dette kan også være med på å skape og beholde flere innenfor idretten, over lenger tid.

Forskningen til Côté (1999) mener også deliberate play kan være en fordel for eventuell videre spesialisering, i forhold til at barn som holder på med flere ulike idretter fra tidlig alder kan utvikle bedre motoriske og kognitiv utvikling i en tidlig fase av karrieren.

Forskningen til Côté et al (2011) understreker meningene til både trener 2 og 4 i form av allsidighet i ung alder fremfor tidlig spesialisering. Côté et al (2011) mener allsidighet i idretten bygger hovedsakelig på to elementer: 1) involvering i flere idretter og 2) deltakelse i deliberate play (Côté et al., 2011). Ved å delta i flere idretter vil barn ha mulighet til å erfare ulike fysiske, kognitive, affektive og psyko-sosiale miljøer, som vil bygge et fundament for videre utvikling av idrettsekspertise i senere alder (Côté et al., 2011). Samtidig vil deltakelse i andre idretter ha en positiv innvirkning på motivasjonen for å spesialisere seg i idretten når det blir nødvendig (Côté et al., 2011). Trenerne mener det er fint for barn og være involvert i flere idretter samtidig, i ung alder og dermed spesialisere seg i senere tid.

En form for allsidighet er deliberate play, i form av større bredde på aktivitet og mer lekbetont. Lund et al (2013) knyttet dette opp mot håndball som lagidrett, og tok utgangspunktet i fellestreninger. Lund et al (2013) punkterer at felles deliberate practice er nødvendig i en lagidrett. Da flere av trenerne mente det bare var positivt at barn drev på med flere idretter i ung alder, som er del av allsidighet, nevnte trener 1 allsidighet som en del av håndballen. Treneren mente det var mange måter å være allsidig på innenfor sporten, og dette kunne være en overgang fra allsidighet til spesialisering innenfor en idrett. Allsidighet blant unge utøvere kan i større grad være en blanding av flere idretter i form av ut utvikle fysiske og kognitive ferdigheter. Men etter hvert som spillere blir eldre og utvikler disse ferdighetene kan allsidighet komme i form av variert trening innenfor spesifikk idrett. Dermed kan begge former for allsidighet bli tatt i bruk i form av ulike utviklingsfaser i takt med alder og andre utviklede ferdigheter hos spillere.

5.2.4 Talentmodeller

Vaeyens (2008) forteller om tallfestet data som blir mye brukt i nyere tid, i forhold til statistikk på spillere i kamp. Denne informasjonen gir innsikt i spillernes prestasjoner gjennom en sesong ved å måle antall mål, assist, tekniske feil og redninger over en periode på 10 måneder, som omtrent er varigheten av en håndballsesong. Med denne statistikken menes det å kunne effektivisere og systematisere identifikasjonen av en spiller. Ingen av trenerne har imidlertid nevnt bruken av denne statistikken når de ser etter talent innen håndball. Likevel poengterte trener 3 tidligere at dette var noe vedkommende tidligere fokuserte på når de identifiserte talenter, basert på statistikk og måloppnåelser. Etter hvert har treneren utviklet sitt syn på hva som definerer et talent og hvilke kvaliteter som kreves for å oppnå den statusen. Treneren mener at det er flere faktorer som må vurderes når man identifiserer et talent. Selv om statistikksystemet har utviklet seg over tid, virker det som om denne metoden er lite brukt i nåtidens forståelse av begrepet blant trenerne.

Denne statistikken følger spillernes prestasjoner fra sesong til sesong og kan systematisk registrere hvordan spillerne utvikler seg over tid når det gjelder mål, redninger, assist og lignende. Likevel kan det være at en spillers prestasjoner varierer fra sesong til sesong, og flere faktorer kan påvirke dette, noe som gjør det usikkert om statistikken alene er tilstrekkelig for å identifisere et talent innen håndball. Trenerne har i liten grad vektlagt mål eller statistikk når de har diskutert hva som definerer et talent. De har i stedet nevnt egenskaper som ulik form for motivasjon, treningsvilje og selvregulert læring som viktige for et talent. Disse egenskapene er vanskelige å kunne måle. I tillegg har trenerne diskutert faktorer som tilrettelegging av trening, allsidighet og spesialisering innenfor idretten, som eksterne faktorer som også er utfordrende å måle. Dermed mener jeg statistikk i forhold til kamp er en større del av selekteringsfasen enn identifiseringsfasen blant spillere, på bakgrunn av at statistikk kun er en liten del av hva som identifiserer et talent i håndball.

Ifølge Edinburgh og Wolstencroft (2002) jobber forskere med å forme ulike hjelpemidler for å velge ut de riktige talentene. Den vanligste metoden er observasjon som etterfølges av implisitt tolkning. Implisitt tolkning refererer til den måten vi forstår eller tolker noe uten å uttrykke det med ord eller handlinger. Det er en underliggende eller indirekte tolkning som kan være basert på våre erfaringer, verdier, kultur eller andre faktorer. Implisitt tolkning kan være subjektiv og kan variere fra person til person. Men det vanligste er å benytte fysiske tester i form av utholdenhet, styrke, spent og hurtighet. Noen trenere nevnte spisskompetanser som hurtighet,

tekniske og taktiske ferdigheter og ballferdigheter, som kan være en grunnleggende ferdighet spilleren bør ha for å kunne utvikle seg. Og dermed kan det være en sammensatt vurdering av både fysiske tester, sammen med observasjoner og enkelte vurderinger av trenere om hvilken spiller som anses som et talent.

En talentmodell som passet trenerens forståelse av begrepet bedre, er Gagne (2004) sin talentmodell. Den baserer seg på å kunne forstå utviklingsprosessen en utøver gjennomgår når personen transformerer sine forutsetninger eller det Gagne kaller «begavelse» til systematisk utviklede ferdigheter. Disse disposisjonene og forutsetningene kan være kreative egenskaper eller sosio-emosjonell atferd. Modellen tar både hensyn til intrapersonlige egenskaper og miljømessige faktorer. De intrapersonlige faktorene tar for seg fysiske og mentale ferdigheter, som for eksempel fysisk og psykisk helse, temperament til motivasjon, vilje og selvregulering. De miljømessige faktorene inkluderer det miljøet utøveren beveger seg i. De intrapersonlige og miljømessige faktorene fungerer enten som positiv påvirkning eller begrensning av utøvers utvikling av begavelse til talent.

5.2.5 Trener-utøver-relasjon

Jowett (2009) beskriver trener-utøver-relasjon som en situasjon formet av trenerens og utøvers gjensidige sammenkoblede følelser, tanker og atferd. Trenerne nevnte gjensidig respekt og villig til å jobbe sammen om trener-utøver når de beskrev viktigheten av relasjonen. Ved gode relasjoner til treneren, vil det gi et ønske om å prestere, både på trening og i kamp, som også vil resultere i naturlig utvikling, innsats og erfaring. Dette mente også trener 4 var en sammenheng i forhold til gode relasjon, gjensidig respekt, som ville føre til gode prestasjoner på banen.

Davis (2018) snakker om hvordan en trener fremstår og kommuniserer til spillerne sine i form av holdning og tydelighet. Denne relasjonen handler om spiller og gruppering innad i gruppen som en helhet. Trener 1 og trener 2 har erfaring med at de må snakke tydelig til unge spillere når de forklarer oppgaver som skal utføres på banen. Da de opplever at unge spillere er mer utålmodige, og dermed krever det er treneren er tålmodig. Abrahamsen (2021) mener gode relasjoner knytter bånd som skaper tilhørighet til en gruppe og kan motivere og inspirere spillere

til videre utvikling. Davis (2018) mener i et treningsmiljø vil en trener-utøver-relasjon påvirke både prestasjon og utvikling, men den største faktoren for å skape et godt utviklingsmiljø vil være trenerens rolle. Det handler om helten og hvilken påvirkning trenere kan ha på spillere i ung alder, som hele tiden er i en utviklende fase basert på alle faktorene som er nevnt ovenfor i form av kultur, tilrettelegging, skole, trening, fysisk og mentale egenskaper.

Côte (1999) påpeker at trenerens rolle blir mer fremtredende i spesialiseringsfasen (13-15 år) og investeringsfasen (16+), som er utviklingsfaser hvor det skjer mye. Da alle trenerne enten har erfaring som aldersbestemt landslagstrener, idrettslærer på toppidrett gymnas eller begge deler, omgås de mye med unge spillere i et utviklingsmiljø og menes å ha god kompetanse på området. Trener 2 nevner relasjon i klubb og relasjon i forbund og landslag. Treneren mener det er vanskelig å knytte like god relasjon i landslag, da det ikke tilbringes like mye tid som i klubb situasjon. Treneren mener det kan være utfordrende i forhold til utviklingsfasen, da treneren mener man er mer avhengig av en god kommunikasjon mellom trener og utøver. Treneren opplever at det kan være vanskeligere for utøveren å stole på treneren i forhold til å kommunisere bedre. Dette er en avgjørende fase for utøveren hvor mange faktorer spiller inn.

Côte (1999) snakker om spesialiseringsfasen og utviklingsfasen for spillere og hvilke faktorer som spiller inn i disse fasene. Men Côte (1999) fremhever også blant annet at kunnskapen til treneren bør øke i takt med utøvernes alder og ferdigheter. Dette er for at spillerne kan videreutvikle seg i takt med treneren. Denne forskningen kan ses i sammenheng med Strandbu (2017) som mener at alvorliggjøring eller profesjonaliseringen av idretten utgjør at kunnskap blir enda viktigere. Alle trenerne jeg intervjuet hadde den høyeste utdanningen innenfor trenerutdanningen som heter Master Coach, og tilsvarer til å være trener 4 i Norge. Videre handler det om å se helten av spilleren og hva utøveren trenger for å kunne utvikle seg. Dermed mener jeg det er to faktorer som spiller inn i forhold til utvikling, og hvordan det samsværer med kunnskap og utdanning hos en trener. 1) Dette er i forhold til spilleren som individ, hvordan denne spilleren kan utvikle seg med hjelp fra treneren. Utvikling av spiller er også individuelt, og må kunne tilpasses. 2) Handler om hvordan du kan plassere spillere inn i et lag, så spilleren kan optimaliseres og forbedre spillet. Dette handler om trenerens evne til å bygge en helhet, av sammensatte spillere.

5.3 Kritisk drøfting av styrker og svakheter

En klar styrke i studien er utvalget av deltakere. Alle deltakerne oppfylder kravene i forhold til å ha jobbet med talenter og utvelgelse av talenter innenfor håndball. Alle deltakerne har jobbet innenfor landslagsnivå, hvor utvelgelse av talenter er en stor del av det. 3 av deltakerne har erfaring med aldersbestemt landslag, som jeg mener i større grad er aktuell i forhold til tematikken talent. Dette er på bakgrunn av at når trenerne snakker om talent, er det gjerne i ung alder. Den siste treneren hadde erfaring fra A-landslag, men har kompetanse fra både klubb og toppidrettsgymnas, som utgjør at trenere har jobbet mye med talenter. Det er dermed lite forskning på feltet og kan være med å gjøre studien mer interessant.

Med den kompetansen av trenere vi har i Norge, var det mange gode kandidater å velge mellom. Det var dermed to personer det var vanskelig å få tak i, dermed ble det valgt noen nye til å delta i prosjektet. Det ble valgt totalt 4 personer som til slutt ble intervjuet. Da jeg følte jeg fikk nok informasjon ut ifra de fire trenerne jeg intervjuet, og hadde god nok informasjon til å forske på fenomenet, valgte jeg heller ikke å intervju flere. Trenerne svarte godt for seg og hadde utfyllende svar. Det jeg søkte mer svar, stilte jeg oppfølgingsspørsmål under intervjuet. Det ble gjennomført et semi-strukturert intervju, hvor spørsmålene ble stilt ut ifra hvordan informantens fortelling utspilte seg. Alle deltakerne hadde samme overordnet spørsmål, men kunne få forskjellige oppfølgingsspørsmål i forhold til hvilken erfaring de har fra tidligere.

Når det kommer til styrker og svakheter rundt metoden, mener jeg valg av metode er en styrke i forhold til studien. Da jeg hadde muligheten til å gå dypere inn i tematikken og stille oppfølgingsspørsmål underveis. Jeg hadde dermed ikke så mye erfaring med metoden på forhånd, og utenfor øving under studietiden har jeg aldri gjennomført en kvalitativ studie før. Etter å ha gjennomgått intervjuene i etterkant, innså jeg til tider at jeg kunne ha stilt flere oppfølgingsspørsmål. Men etter hvert som jeg fikk mer erfaring som intervjuer, la jeg merke til en forbedring i form av blant annet mer effektive oppfølgingsspørsmål i intervjuene og dermed bedre svar og mer innhold.

Studien har vært en god erfaring i både læring av tematikk og metode. Da jeg ønsket å få en dypere forståelse av talentutvelgelse fra en trener sitt perspektiv, mener jeg tematikken og metoden settes godt opp mot hverandre. For en mer sammensatt forståelse av tematikken, kan studien knyttes opp mot andre kvantitative studier.

6.0 Oppsummering og veien videre

6.1 Oppsummering

Bakgrunnen for å gjennomføre denne studien var å innsikt i hva som kjennetegner et talent innenfor håndball. Videre ble forståelse av talentbegrepet gjort rede for og hva trenere ser etter i et talent. Siden tematikken var talent, valgte jeg å se det fra et treners perspektiv. Dette med tanke på at trenere er med å utvikle talenter innenfor håndball og kan ha en stor påvirkning på identifiseringen. Dermed intervjuet jeg trenere med høy kompetanse innenfor feltet. Inklusjonskriteriene for studien var at trenerne måtte ha bakgrunn fra landslaget eller trener på toppnivå innenfor idretten. Dette skyldes at det innenfor landslagssammenheng eksisterer talenter, og før dette foretar trenere identifisering og selektering av talentene. Dette er også noe trenere håndterer på samme måte i klubbssammenheng.

Trenere har både likheter og ulikheter i forståelsen av talentbegrepet og hva det innebærer. Trenerne hadde høy utdanning innenfor feltet og god erfaring rundt tematikken «talent». Alle trenerne hadde bakgrunn fra landslaget som trenere innenfor topphåndball. Andre hadde også jobbet utenfor systemet i forhold til talentutvikler i forbund, klubb og toppidrettsgymnaser. Trenerne hadde flere tanker og meninger når beskrev hvilke retningslinjer de så etter i et talent, men hadde dermed vanskelig med å beskrive selve begrepet. Trenerne startet med å si at begrepet var bredt og vagt, og dermed vanskelig å beskrive. Trenerne hadde likevel tydelige meninger senere i intervjuet, når spørsmålene dreide seg mer direkte om talentutviklingen og hva de så etter i et talent.

Hva som utgjør et talent ut ifra en trener sitt perspektiv og hvilke faktorer skal til for at talent skal utvikle seg har vært et fokus i oppgaven. Jeg har fokusert på selve talentbegrepet og hva trenerne mener identifiserer et talent. Videre er det tatt rede for utenforstående faktorer som er med å påvirke utviklingen til et talent. Dette er blant annet motivasjon, kultur, allsidighet fremfor tidlig spesialisering og trener-utøver relasjon. Dette er faktorer trenerne mener har en betydning for å kunne utvikle et talent innenfor håndball. Både i form av egenskaper som motivasjon eller mer utenforstående faktorer som kultur. Jeg valgte dermed å dele resultat og diskusjon opp i to deler i form av det generelle og mer brede begrepet i talent og talentidentifikasjon. Og dermed gikk jeg senere inn på mer utenforstående faktorer, som motivasjon, kultur, bruken av talentmodeller og allsidighet fremfor tidlig spesialisering. Og hvilke tanker trenerne hadde rundt disse tematikkene knyttet opp mot talentbegrepet.

Alle trenerne nevnte motivasjon som en viktig faktor for å kunne utvikle seg som håndballspillere. Trenerne nevnte motivasjon i ulike kontekster i form av indre driv og motivasjon eller når det gjelder å motivere flere for å kunne utvikle fler eller finne talenter innenfor idretten. Trenerne nevnte også den indre og ytre motivasjon, hvor treneren mente at den indre motivasjon var den riktige motivasjon. Dette støttest også opp av trener 4, som mener den indre motivasjonen er den viktigste for å ha lyst til å bli god og utvikle seg som håndballspiller.

Når trenerne snakket om kultur innenfor idretten var det hovedsakelig trenerne med bakgrunn fra læreryrket innenfor toppidrettsgymnas, som hadde en mening angående dette. Det ble nevnt tilrettelegging i forhold til at spillere som går på toppidrettsgymnas, trener både morgne og kveld og disse burde samsværes. Det handlet om kommunikasjonen mellom trener, utøver og lærer i forhold til treningsmengde for spiller. Og det ble nevnt kultur i forhold til forbilder, og kunne se opp til de eldre spillere, og lære. Trener 4 nevnte også at det er fint å ha flere bein å stå på i forhold til at treningshverdagen og karrieren kan være slutt i morgen. Derfor var det viktig for treneren at det var lagt opp til at spillere både kan fokusere på håndball og studie samtidig. Alle trenerne hadde dermed en tanke om hvordan det kunne tilrettelegges for spillere til å kunne utvikle seg og dermed nå et høyere nivå innenfor håndballen.

Allsidighet fremfor tidlig spesialisering er et omdiskutert tema når man nevner talentbegrepet og hvordan man bør gå frem. Flere trenerne hadde en klar tanke om tematikken og mente at det er bra med allsidighet fremfor tidlig spesialisering, for å beholde spillere lenger. Det var dermed en trener som mente at det var flere måter å gjøre allsidighet på innenfor en idrett. Det trenger nødvendigvis ikke å drive med mange forskjellige idretter for å drive med allsidighet, men legge det inn i selve idretten for variasjon.

Noe som kan være et hjelpemiddel for trenerne til å identifisere et talent innenfor håndball, er talentmodeller. Dette kan både være på bakgrunn av statistikk i kamp situasjoner, hva du ser etter i en håndballspiller i forhold til når treneren skal plukke ut spillere til en landslagssamling eller rekruttere spillere til klubb. Dette er en del av både identifiseringsfasen og selekteringsfasen. Kun en trener nevnte statistikk i forhold til å identifisere et talent innenfor håndball, men har senere utviklet sitt syn på begrepet og en forståelse av at begrepet er relativt bredt. Trener 1 nevnte bruken av talentmodeller i forhold til å kartlegge svakheter og styrker blant spillere, ved hjelp av et skjema. Dermed var det lettere for treneren og få en oversikt over ulike kvaliteter knyttet opp mot en helhet av et lag. Andre trenerne nevnte hvordan talentmodeller har vært med å påvirke tankegangen i forhold til hva man ser etter når man skal identifisere et

talent eller hvordan modellen har passet i forhold til de erfaringer trenere har gjort seg opp fra tidligere. Likevel kan alle trenerne knyttes opp mot forskningen til Gagné (2004) sin talentmodell, som både tar for seg personlige egenskaper hos en spiller og miljømessige faktorer, som kan være med å påvirke utviklingen.

En faktor som ble tatt med på bakgrunn av at det ble intervjuet trenere til studien, var trener-utøver-relasjon. Dette var på bakgrunn av talentbegrepet gjerne blir knyttet opp mot unge spillere, hvor trenere-utøver-relasjon kan være en viktig faktor i utviklingsfasen til å bli et talent innenfor håndball. Det ble dermed nevnt trener rollen i forhold til kommunikasjon, kunnskap og relasjon. Flere trenere nevnte at det var viktig med god kommunikasjon i forhold til å kunne tilrettelegge for treningsmengde. Dette ble også sett i lys av at mange spillere både hadde trening morgen og kveld, med skole og klubb. Trenerne og forskningen tilsa at det var viktig at treneres kunnskap utviklet seg i takt med spillerne sin utvikling. Flere trenere understreket viktigheten av å ha et godt forhold innad i klubblaget for å etablere gjensidig respekt i forholdet mellom trener og utøver, samt for å fremme et godt samarbeid som kan bidra til å bygge tillit og videreutvikle spillerne på banen.

På bakgrunn av at begrepet er bredt og mange faktorer som spiller inn, hadde likevel trenerne en oppfatning av hvordan identifisere et talent, og hvilke andre faktorer som kan være med å påvirke utviklingsfasen av spiller. Baker et al (2012) sier at til tross for at det er vanskelig å identifisere de beste parameterne for å måle fremtidens suksessfulle utøvere, er det likevel ikke umulig. Forfatteren påpeker også at hvis man vet hvilke faktorer man skal se etter i tidlig alder, vil det være fordelaktig å identifisere og selektere utøvere som innehar disse. Forståelsen av talentbegrepet er bredt, men med videre forskning kan det være et større rammeverk for identifisering av talenter innenfor håndball i fremtiden.

6.2 Veien videre

Etter å ha gjennomført denne studien har det dukket opp flere interessante spørsmål om veien videre eller hvordan annen forskning kan knyttes opp mot denne studien. Utvalget i studien er tatt fra en trener sitt syn på talentbegrepet, men omhandler i stor grad unge håndballspillere som betegnes i en utviklingsfase. Trenerne mente det var vanskelig å beskrive begrepet, da det opplevdes som et bredt og vagt begrep i forhold til at det er mange faktorer som spiller inn. Da denne studien hovedsakelig har tatt høyde for forståelsen av talentbegrepet og dermed faktorer som er med å påvirke identifiseringsfasen av et talent innenfor håndball, er det bare en mindre del av identifiseringsfasen. Det har ikke blitt lagt vekt på statistikk i forhold til grunnleggende ferdigheter blant håndballspillere. Studien har likevel tatt høyde for noe av det og dekket en del andre faktorer som kan være med i identifiseringsfasen av et talent i håndball. Videre forskning kunne studien knyttes opp mot en mer kvantitativ forskning i forhold til statistikk og håndball ferdigheter. Da flere av trenerne nevnte ulike håndballferdigheter, men ikke som hovedfokus, er det likevel en faktor man kan ta høyde for når man identifiserer et talent.

Videre forskning kan ta utgangspunktet i forskningen til Gagné (2004) sin talentmodell som både tar hensyn til intrapersonlige egenskaper som fysiske og mentale karakteristikker, og miljømessige faktorer som er det fysiske og psykologiske miljøet utøveren beveger seg i. Dette kan være med å forske på helheten av talent i form av både fysiske og mentale ferdigheter, og dermed skaffe et større bilde av identifiseringen av talenter.

Referanser

- Abbott, A., Button, C., Pepping, G.-J., & Collins, D. (2005). Unnatural selection: Talent identification and development in sport. *Nonlinear dynamics, psychology, and life sciences*, 9, 61–88.
- Abrahamsen, F. (2021). *En kort introduksjon til prestasjonspsykologi*. Fagbokforlaget.no.
<https://www.fagbokforlaget.no/En-kort-introduksjon-til-prestasjonspsykologi/I9788245035506>
- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, Structures, and Student Motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261–271. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.84.3.261>
- Amorose, A., & Anderson-Butcher, D. (2007). Autonomy-supportive coaching and self-determined motivation in high school and college athletes: A test of self-determination theory. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 654–670.
<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2006.11.003>
- Baker, J., & Young, B. (2014). Baker, J., & Young, B.W. (2014). 20 years later: Deliberate practice and the development of expertise in sport. *International Review of Sport & Exercise Psychology*, 7(1), 135-157. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 7, 135–157.
<https://doi.org/10.1080/1750984X.2014.896024>
- Bjørndal, C. T., Ronglan, L. T., & Andersen, S. S. (2017). Talent development as an ecology of games: A case study of Norwegian handball. *Sport, Education and Society*, 22(7), 864–877.
<https://doi.org/10.1080/13573322.2015.1087398>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Côté, J., Baker, J., & Abernethy, A. (2003). From play to practice: “A developmental framework for the acquisition of expertise in team sport,”. *Expert Performance in Sports: Advances in Research on Sport Expertise*, .

- Côté, J., Lidor, R., & Hackfort, D. (2011). ISSP position stand: To sample or to specialize? Seven postulates about youth sport activities that lead to continued participation and elite performance. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7.
<https://doi.org/10.1080/1612197X.2009.9671889>
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*.
- Davis, L., Appleby, R., Davis, P., Wetherell, M., & Gustafsson, H. (2018). The role of coach-athlete relationship quality in team sport athletes' psychophysiological exhaustion: Implications for physical and cognitive performance. *Journal of Sports Sciences*, 36(17), 1985–1992.
<https://doi.org/10.1080/02640414.2018.1429176>
- Drageset, S., & Ellingsen, S. (2011). Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju. *Sykepleien Forskning*, 4, 332–335. <https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2011.0027>
- Edinburgh, U. of, & Wolstencroft, E. (2002). *Talent Identification and Development: An Academic Review: A Report for Sportscotland*. sportscotland.
- Elferink-Gemser, M., Visscher, C., Lemmink, K. A. P. M., & Mulder, T. (2004). Relation between multidimensional performance characteristics and level of performance in talented youth field hockey players. *Journal of sports sciences*, 22, 1053–1063.
<https://doi.org/10.1080/02640410410001729991>
- Elliot, A. J., & Covington, M. V. (2001). Approach and avoidance motivation. *Educational Psychology Review*, 13(2), 73–92. <https://doi.org/10.1023/A:1009009018235>
- Enoksen, E. (2002). *Utviklingsprosessen fra talent til eliteutøver: En longitudinell og retrospektiv undersøkelse av en utvalgt gruppe talentfulle friidrettsutøvere*. Norges idrettshøgskole.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363–406.
<https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.3.363>

- Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology, 14*(3), 172–204.
<https://doi.org/10.1080/10413200290103482>
- Green, K., Thurston, M., Vaage, O., & Roberts, K. (2013). «[We're on the right track, baby], we were born this way»! Exploring sports participation in Norway. *Sport Education and Society, 20*.
<https://doi.org/10.1080/13573322.2013.769947>
- Halvorsen, K. (1989). *Å forske på samfunnet- en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*.
- Hanstad, D. V. (Red.). (2011). *Norsk idrett: Indre spenning og ytre press*. Akilles.
- Henriksen, K. (2010). *The ecology of talent development in sport: A multiple case study of successful athletic talent development environments in Scandinavia*.
- Howe, M. J. A., Davidson, J. W., & Sloboda, J. A. (1998). Innate talents: Reality or myth? *Behavioral and Brain Sciences, 21*(3), 399–407. <https://doi.org/10.1017/S0140525X9800123X>
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*.
- Johansen, B., Høigaard, R., & Fjeld, J. (2009). *Nyere perspektiv innen idrett og idrettspedagogik*.
- Jowett, S. (2009). Factor structure and criterion-related validity of the metaperspective version of the Coach–Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q). *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice, 13*(3), 163–177. <https://doi.org/10.1037/a0014998>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs.; 3. utg). Gyldendal akademisk.
- Lund, O., Christensen, M., & Musaeus, P. (2013). Shared Deliberate Practice: A Case Study of Elite Handball Team Training. *Athletic Insight, 15*, 211–228.
- Michalsen, Ø. M. (2013). Talentspeiderrollen i fotball: En kvalitativ studie av talentspeiderens rollebeskrivelse og hans forståelse av det arbeidsrelaterte sosiale nettverket [Master thesis, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap og

- teknologiledelse, Institutt for sosiologi og statsvitenskap]. I 73.
<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/268696>
- Michalsik, L., Madsen, K., & Aagaard, P. (2014). Match Performance and Physiological Capacity of Female Elite Team Handball Players. *International Journal of Sports Medicine*, 35, 595–607.
<https://doi.org/10.1055/s-0033-1358713>
- Moller, M., Attermann, J., Myklebust, G., & Wedderkopp, N. (2012). Injury risk in Danish youth and senior elite handball using a new SMS text messages approach. *British Journal of Sports Medicine*, 46(7), 531–537. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2012-091022>
- Ntoumanis, N., & Biddle, S. (1999). A review of motivational climate in physical activity. *Journal of Sport Sciences*, 17, 643–665. *Journal of sports sciences*, 17, 643–665.
<https://doi.org/10.1080/026404199365678>
- Ommundsen, Y., & Høigaard, R. (2008). *Betydningen av et funksjonelt talentbegrep, allsidighet og mestringsklima*. Fotballtreneren.
- Parish, L. E., & Treasure, D. C. (2003). Physical Activity and Situational Motivation in Physical Education: Influence of the Motivational Climate and Perceived Ability. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 74(2), 173–182. <https://doi.org/10.1080/02701367.2003.10609079>
- Rafoss, K., & Tangen, J. O. (2017). Den norske idrettsmodellen – i utakt med tiden? *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1, 152–170. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-02-04>
- Rees, R., & Van der Meer, C. (2003). *Coaching Soccer Successfully - 2nd Edition (Coaching Successfully Series) - Rees, Roy; Van Der Meer, Cor: 9780736046091 - AbeBooks*.
<https://www.abebooks.com/9780736046091/Coaching-Soccer-Successfully-2nd-Edition-0736046097/plp>
- Robinson, P., & Englander, M. (2007). Den deskriptiva fenomenologiska humanvetenskapliga metoden. *Vård i Norden*, 27(1), 57–59. <https://doi.org/10.1177/010740830702700113>

- Sandstrom, E., Linnér, L., & Stambulova, N. (2016). Career profiles of athlete-coach relationships: Descriptions and interpretations. *International Journal of Sports Science & Coaching*, *11*.
<https://doi.org/10.1177/1747954116645012>
- Seippel, Ø. (2019). Professionalization of voluntary sport organizations – a study of the Quality Club Programme of the Norwegian Football Association. *European Sport Management Quarterly*, *19*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/16184742.2019.1579240>
- Skirstad, B., Waddington, I., & Safvenbom, R. (2012). Issues and problems in the organization of children's sport: A case study of Norway. *European Physical Education Review*, *18*, 309–321.
<https://doi.org/10.1177/1356336X12450790>
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2013). *Skolen som læringsarena: Selvoppfatning, motivasjon, læring og livsmestring. 4. Utgave.*
- Smith, A. L., Balaguer, I., & Duda, J. L. (2006). Goal orientation profile differences on perceived motivational climate, perceived peer relationships, and motivation-related responses of youth athletes. *Journal of Sports Sciences*, *24*(12), 1315–1327.
<https://doi.org/10.1080/02640410500520427>
- Solstad, G. M., & Bakken, A. (2020). Evaluering av «Idrett for alle i Oslo». *NOVA Rapport*.
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P. L., Seippel, Ø., & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, *1*(2), 132–151.
<https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-02-03>
- Sæther, S. (2014). Talent identification in Soccer. What do Coaches Look for? www.idrottsforum.org.
- Sæther, S. (2017). *De norske fotballtalentene—Hvem lykkes og hvorfor?*
- Sæther, S. A. (2017). *De norske fotballtalentene*. <https://www.universitetsforlaget.no/de-norske-fotballtalentene-2>
- Sæther, S. A. (2019a). *Idrettsvitenskap: Perspektiver og praksis*. Universitetsforlaget.
- Sæther, S. A. (2019b). *Idrettsvitenskap: Perspektiver og praksis*. Universitetsforlaget.

- Sæther, S. A., Feddersen, N., Andresen, E., & Bjørndal, C. T. (2022). Balancing sport and academic development: Perceptions of football players and coaches in two types of Norwegian school-based dual career development environments. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 17(6), 1270–1282. <https://doi.org/10.1177/17479541221111462>
- Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode (rev. utg.)* - Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi (ISS).
<https://www.sv.uio.no/iss/forskning/publikasjoner/boker/2000-2003/systematikk.html>
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M., & Philippaerts, R. M. (2008). Talent identification and development programmes in sport: Current models and future directions. *Sports Medicine (Auckland, N.Z.)*, 38(9), 703–714. <https://doi.org/10.2165/00007256-200838090-00001>
- Vaeyens, R., Philippaerts, R. M., & Malina, R. M. (2005). The relative age effect in soccer: A match-related perspective. *Journal of Sports Sciences*, 23(7), 747–756.
<https://doi.org/10.1080/02640410400022052>
- Williams, A. M. (2000). Perceptual skill in soccer: Implications for talent identification and development. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 737–750.
<https://doi.org/10.1080/02640410050120113>
- Østrem, K., Høigaard, R., & Lund, M. (2016). En retrospektiv studie av idrettsspesifikk aktivitet til 5 norske elite seriefotballspillere. *idrottsforum.org*.

Vedlegg

Vedlegg 1-Figurliste

Figur 1: Nøkkelstadier i talent-opdagelse, identifisering, utvelgelse og utvikling. Etter Williams og Reily (2000) **(Side 15)**

Figur 2: En videreutvikling av Gagne (2004) sin Differentiated Model of Giftedness and Talent. **(Side 20)**

Figur 3: En tabell om forskjeller mellom deliberate play og deliberate practice. **(Side 23)**

Vedlegg 2: Forespørsmål om deltaging i forskningsprosjekt

Hvordan forstår håndballtrenere talentbegrepet?

Hvordan forholder trenere seg til identifisering og selektering av talenter i Norge?

Bakgrunn og hensikt

Talentutvikling i forhold til håndball er lite forsket på, i forhold til hvorfor noen blir betegnet som et talent og andre ikke. Ved å forske på dette vil jeg søke svar fra trenere som stadig er i kontakt med håndballspillere som betegnes som talenter, og hvilken erfaring og syn de har på et talent innenfor håndball. Jeg ønsker å finne ut om det er noen kriterier de ser etter, når de leter etter talenter, og hva som identifiserer et talent innenfor håndball.

Utvalget er hentet basert på erfaring som trener på høyere nivå innenfor håndball. Deltakeren er også valgt på grunnlag av min tidligere erfaring og kunnskap om personen, ut ifra hvilken posisjon personen har innenfor fagfeltet. Alle intervjupersonene har erfaring fra aldersbestemt landslag innenfor håndball.

Hva innebærer studien?

Til prosjektet vil det brukes intervju for å innhente data. Det vil bli brukt lydopptak av personen som intervjues, hvor det også vil bli tatt notater underveis. I forkant vil det utleveres et samtykkeskjema som krever deltakeren sin underskrift. Det vil ikke bli brukt personopplysninger under intervjuet, og heller ikke noe som kan identifisere personen som blir intervjuet.

Hva skjer med testresultatet og informasjon om deg?

Det er kun autoriserte personer knytt til studien som har tilgang til personinformasjon. Lydopptaket i henhold til intervjuet vil transkiperes og dermed slettes. Informasjonen fra intervjuet vil kun bli brukt som vist til i hensikten med studien. Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn eller andre direkte gjenkjennende opplysninger.

Det er bare autoriserte personer knyttet til studien som har tilgang til navnelisten og som kan finne tilbake til deg. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i oppgaven eller resultatene av studien.

Frivillig deltaking

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst, uten noe grunn, mulighet til å trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Ønsker du senere å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte Mari Rusten (telefon 90096309).

Utdypende forklaring om hva studien innebærer

- Ved mulighet for begge parter ønskes det å stille fysisk til intervju, hvor jeg har mulighet til å reise og stille til intervju. Hvis ikke er det mulighet for at dette skjer over nett.
- Det settes stor pris på at deltakeren møter opp til avtalt tidspunkt.

Personvern og forsikring

Intervjuet skjer innen 31.01.2024. Datamaterialet er anonymisert. Ditt navn vil ikke bli brukt eller registrert under intervjuet eller i etterkant. Prosjektet avsluttes 15. mai 2024, dermed vil dataen slettes.

Rett til innsyn og sletting av opplysninger om deg

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene som er registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet alle innsamlet data om deg.

Dine rettigheter

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Å få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger
- Å sende klage til personombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Informasjon om utfallet av studien

Alle som deltar, har full rett til innsyn av utfallet av studien.

Ansvarlig for prosjektet

Prosjektet var gjennomført ved Høgskolen på Vestlandet, Institutt for idrett, kosthold og naturfag, campus Sogndal.

Kontakt veileder Atle Hole Sæterbakken på atle.saeterbakken@hvl.no eller +47 57676044 for eventuelle spørsmål videre.

Kontaktopplysninger for institusjons personvernombud

Høgskolen på Vestlandet sitt personvernombud er Trine Anniken Larsen og kan kontaktes på 55 58 76 82 eller personvernombud@hvl.no.

Samtykke til deltaking i studien

Jeg er villig til å delta i studien og har mottatt informasjon om prosedyren

-----
(Signert av prosjektdeltakar, dato)

Jeg stadfester å ha gitt informasjon om studien

(Signert, prosjektleder, dato)

Vurdering av behandling av personopplysninger

01.

09.2023

Referansenummer

271166

Vurderingstype

Standard

Dato

01.09.2023

Tittel

Hvordan identifisere et talent innenfor håndball?

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for idrett, kosthald og naturfag

Prosjektansvarlig

Atle Hole Sæterbakken

Student

Mari Homdrom Rusten

Prosjektperiode

01.08.2023 - 15.05.2024

Kategorier personopplysninger

- Alminnelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.05.2024.

Meldeskjema

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Vi har nå vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt og hvilke databehandlere du kan bruke. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.). Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema> OPPFØLGING AV PROSJEKTET Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 4- Intervjuguide

Intervjuguide

Problemstilling:

Hovedproblemstilling:

«Hvordan forstår håndballtrenere talentbegrepet?»

Underproblemstilling:

«Hvordan forholder trenere seg til identifisering og selektering av talenter i Norge?»

Innledning

- Takke for at informanten kunne stille opp
- Fortelle hva formålet med intervjuet er
- Forklare hvordan dataen behandles. Avklare tillatelse til å ta opp intervjuet
- Kort gjennomgang om hva intervjuet skal handle om
- Tid-Hvor lang tid vil intervjuet ta?
(Mye av dette er også avklart på forhånd)

Bli kjent med informant

- Hva er din bakgrunn med håndball? Både som spiller og trener
- Kan du fortelle kort om din trener karriere?

Hovedspørsmål

- **Hva definerer et talent?**
- **Hvordan identifisere et talent?**
- **Har du endret ditt syn på hva som definerer et talent etter du ble trener?**
- **Hvilke retningslinjer ser du etter når du velger ut talenter?**
- **Hvilke egenskaper har et talent innenfor håndball?**

Nøkkelord: Talent, identifikasjon, talentmodeller, organisering og retningslinjer

Talentmodell-mer spesifikt

- Er du kjent med noen talentmodeller? I så fall hvilke
- Har du tatt i bruk noen modeller når du velger ut talenter? I så fall hvilke modeller

Trener-utøver-relasjon?

- Hva legger du i en trener-utøver-relasjon?
- Hva er viktig for deg?

Disse begrepene vil bli snakket om og forklart hvis det er relevant:

- *Allsidighet fremfor spesialisering*
- *Deliberate practice fremfor deliberate play*